

Růst a množení

- Růst – mikrobiální buňka se nachází ve vhodném fyzikálně - chemickém prostředí, přijímá živiny a syntetizuje “sama sebe“, zvětšuje svoji hmotnost i objem
- Množení – po dosažení daného objemu a hmotnosti se buňka rozdělí ve dvě dceřinné buňky
- *Při běžné komunikaci jsou tyto dva procesy spojovány pod jedním termínem – **růst**.*

Růst a množení bakterií

Růst a množení

- Růst jednotlivé buňky – **vyvážený** – hmotnost, objem, obsah DNA, peptidoglykanu atd. roste za časovou jednotku rovnoměrně. Jestliže nejsou splněny podmínky jde o růst **nevyvážený**.
- Růst populace – pokud jednotlivé buňky populace vykazují růst vyvážený, nachází se populace v **ustáleném stavu** (ve stavu dynamické rovnováhy)

Další aspekty růstu

- Růst nelimitovaný – všechny živiny jsou v nadbytku po celou dobu kultivace
- Růst v tekutém prostředí (ve formě homogenní suspenze) nebo na/v zpevněném prostředí (ve formě kolonií)
- Růst v přirozeném prostředí a v prostředí *in vitro*
- Růst v prostředí homogenním (fermentor) a nehomogenním (půda, voda)
- Růst v prostředí chemicky definovaném
- Růst v otevřeném (kontinuální kultivace) a uzavřeném (zkumavka)
- Růst čisté a směsné kultury

Buněčný cyklus u mikroorganismů

- Buněčný cyklus je základní biologický jev
- Jde vlastně o **ontogenetický vývoj buňky**, který začíná vznikem buňky jako samostatné soustavy schopné existence a končící rozdělením této buňky opět na dvě existence schopné soustavy
- Jedná se tedy v podstatě o **historii buňky mezi dvěma po sobě následujícími děleními**

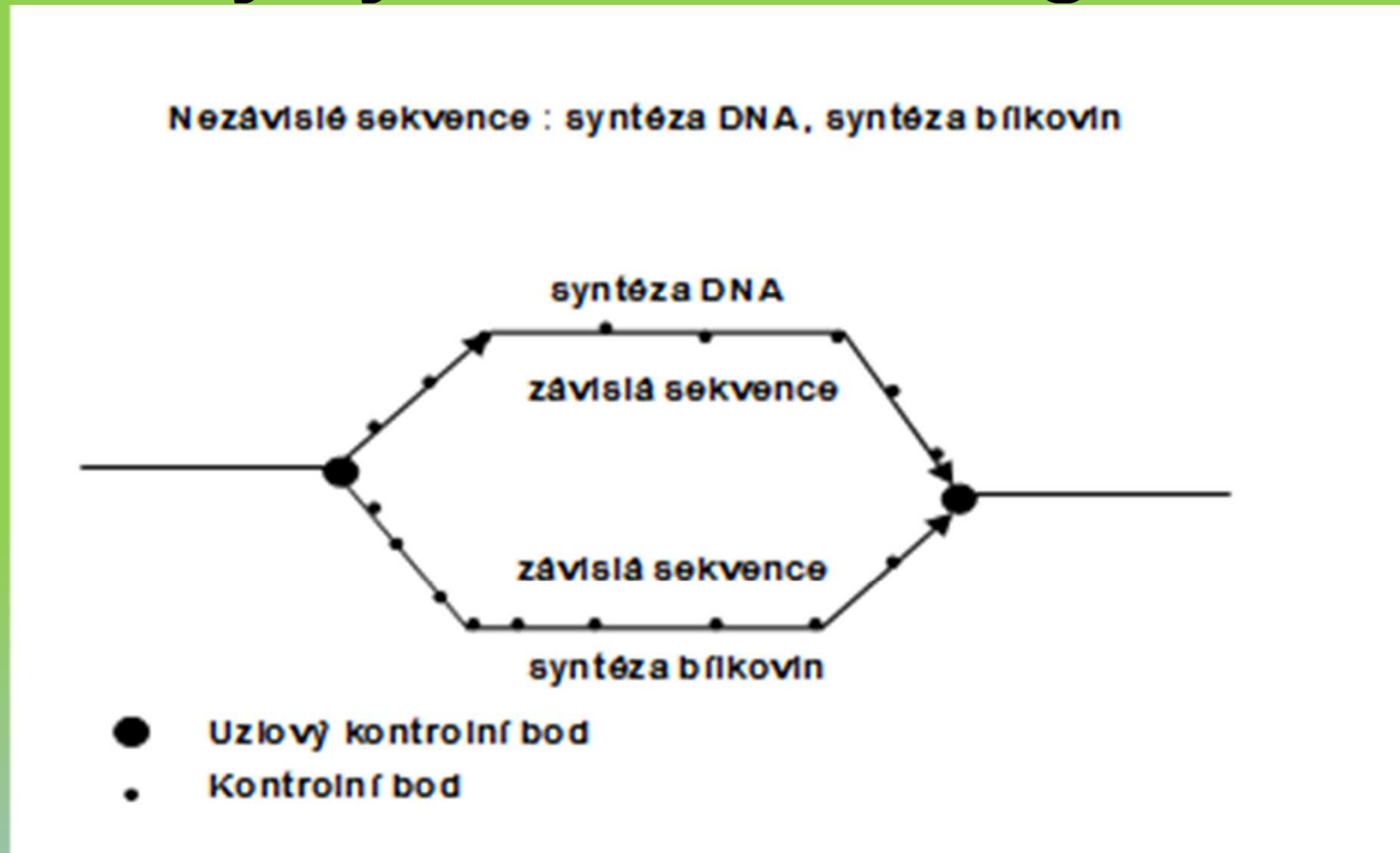
Buněčný cyklus u mikroorganismů

- Jestliže má dojít ke zdvojení buňky, musí tomu předcházet
- **zdvojnásobení** všech nutných buněčných struktur
- **nahromadění** potřebného množství energie
- **vytvoření** dvou kopií genetické informace
- **aktivizaci** mechanismů, které vedou k rozdělení buňky

Buněčný cyklus u mikroorganismů

- Celý cyklus představuje řadu procesů, **fází**, které následují za sebou
- Jednotlivé kroky musí následovat v určitém pořadí, neboť jeden podmiňuje druhý - **závislé posloupnosti** (závislé sekvence)
- Vztahy mezi jinými procesy nemusí mít přesnou časovou vazbu a pak jde o **nezávislé posloupnosti** (nezávislé sekvence - syntéza DNA a syntéza bílkovin)

Buněčný cyklus u mikroorganismů

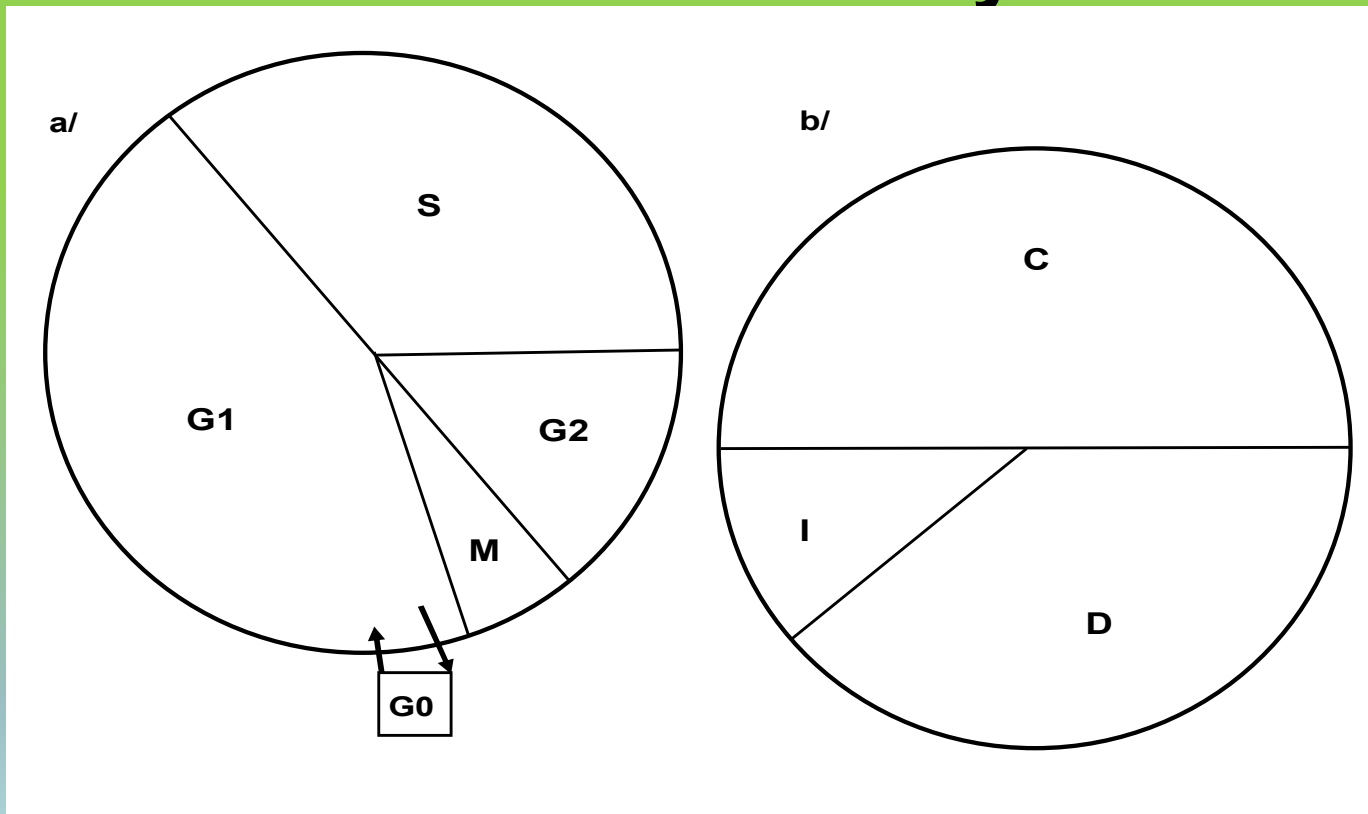

Pokud má dojít k rozdělení buňky , musí být realizovány všechny dílčí procesy - ukončení buněčného cyklu

Buněčný cyklus u mikroorganismů

- Některé dílčí procesy buněčného cyklu vedou k nápadným změnám buňky. Na základě toho byl buněčný cyklus rozdělen na **fáze buněčného cyklu**

Buněčný cyklus u mikroorganismů

- Ve fázích buněčného cyklu je řada procesů regulujících jeho průběh - **kontrolní uzly**
- Zde se ověřuje, zda byly dokončeny všechny reakce v závislých sekvencích a zda je buňka připravena na přechod do další fáze
- Kontrolní uzel v **G1**-fázi startuje buněčný cyklus
- Za určitých okolností může uvést buňku do tzv. **G0**-fáze
- K ukončení buněčného cyklu a oddělení dvou dceřiných buněk slouží uzlový kontrolní bod na konci **M**-fáze.

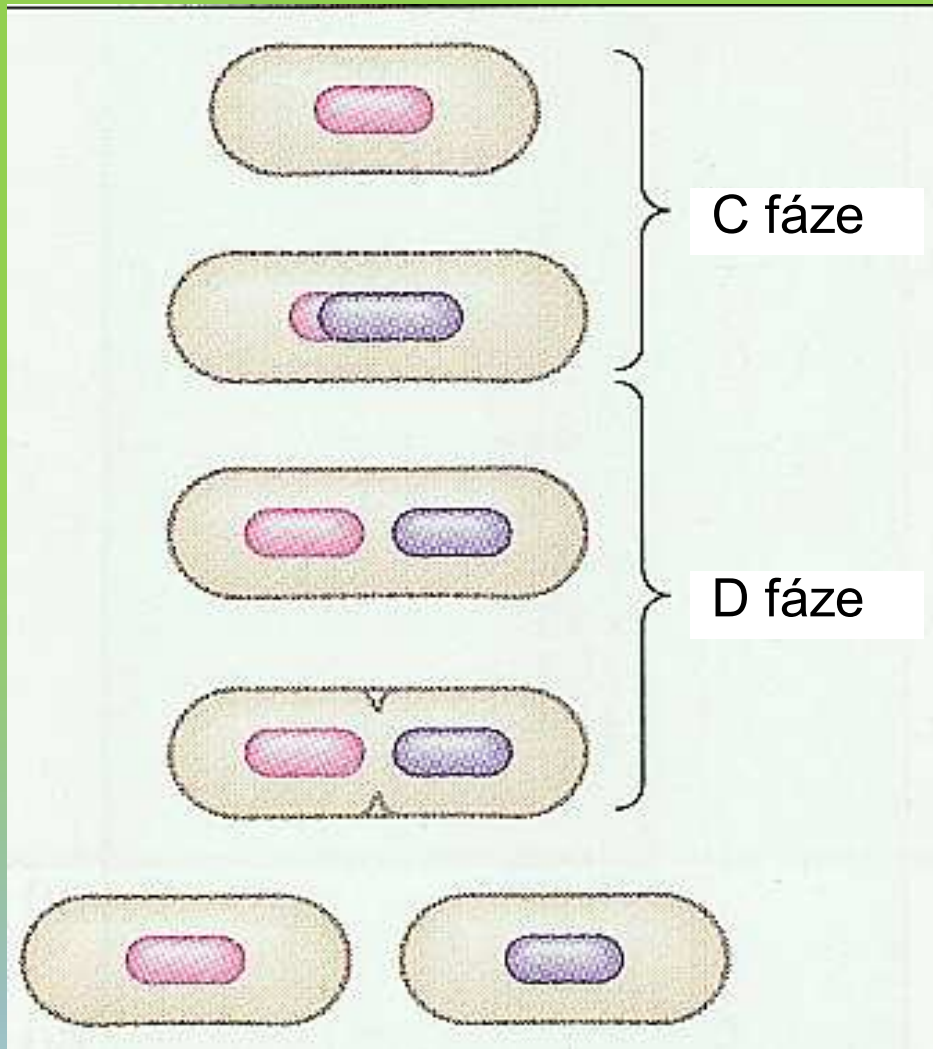
Buněčný cyklus u mikroorganismů

- **fáze G1** - počátek je vymezen skončením předchozí cytokineze a končí započítáním replikace chromozomální DNA (vysoká fyziologická aktivita, velká frekvence transkripce, syntéza proteinů (strukturálních i s enzymatickou aktivitou). Během této fáze také dochází k případným opravám DNA. Přibližně **50 %** celkové doby trvání buněčného cyklu.

Buněčný cyklus u mikroorganismů

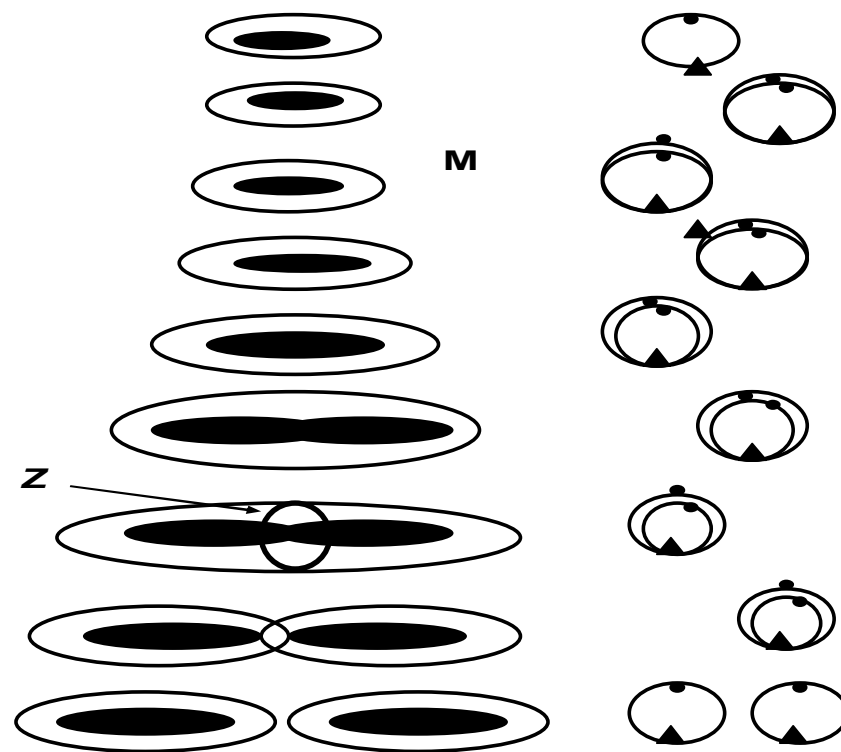
- **fáze S** (syntetická fáze) je dána dobou nutnou pro replikaci jaderné DNA. DNA se replikuje na dvojnásobné množství. Doba trvání asi 30 % doby cyklu
- **fáze G2** je zahájena skončením replikace DNA. Časová hranice mezi fázemi G2 a M je určována prvními morfologickými znaky dělení jádra. Představuje asi 15 % cyklu
- **fáze M** - dělení jádra (mitóza, meióza) a cytokinezi. Tím **končí buněčný cyklus vedoucí k rozdělení buňky**. Počátek cytokineze nemusí být morfologicky zřetelný, konec je dán jednoznačně momentem, kdy obě dceřiné buňky jsou schopny **samostatné** existence (třebaže mohou zůstat spolu spojeny). Proto časové vymezení počátku fáze je dáno skončením dělení jádra a zaujímá cca 5 % doby cyklu.

Buněčný cyklus u bakterií

- **C fáze** – zvětšování objemu buňky (Syntéza materiálu buňky včetně syntézy buněčné stěny –vkládáním stavebních jednotek na specifická místa). Začátek replikace bakteriálního chromozomu (na iniciaci se podílí produkt dnaA genu)
- **D fáze** – dokončení replikace DNA, vytváření septa (přepážka tvořená cytoplazmatickou membránou a buněčnou stěnou). Dokončení rozdělení buňky ve dvě buňky dceřinné
- Buněčný cyklus trvá od 20 do 60 minut
- Doba trvání jednotlivých fází je téměř konstantní asi 41 min. – C, 20 min. – D
- Takže v populaci s dobou zdvojení 20 min., musí se zdvojit všechny parametry (včetně DNA), tzn. že replikace DNA začne po 20 min. bez ohledu na to, zda předtím zahájené replikace skončily či nikoliv

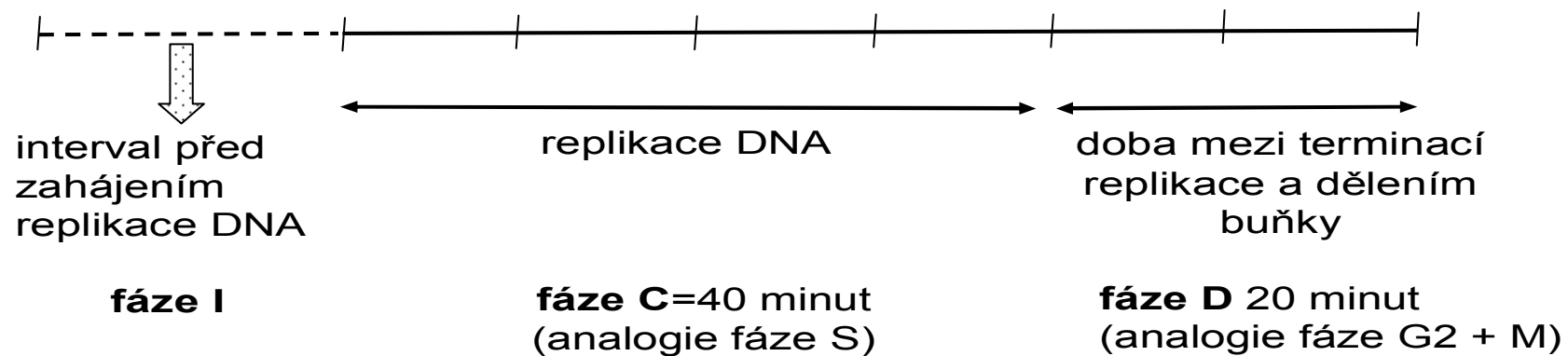
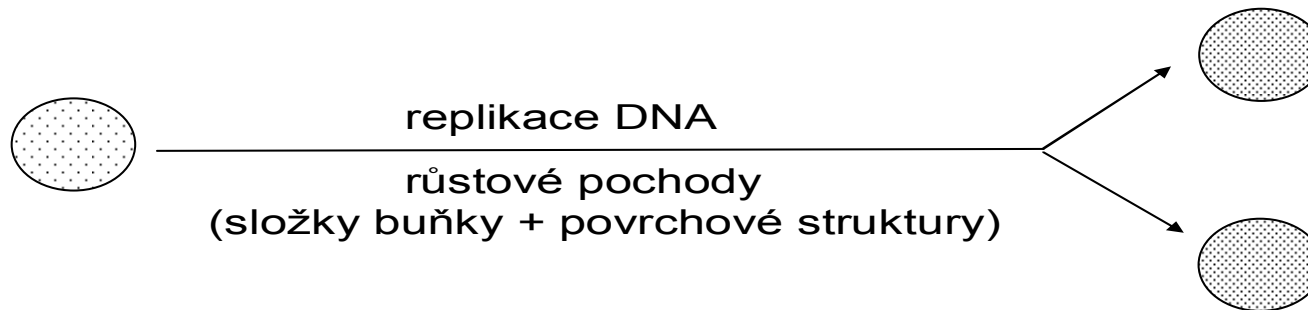
Buněčný cyklus u bakterií

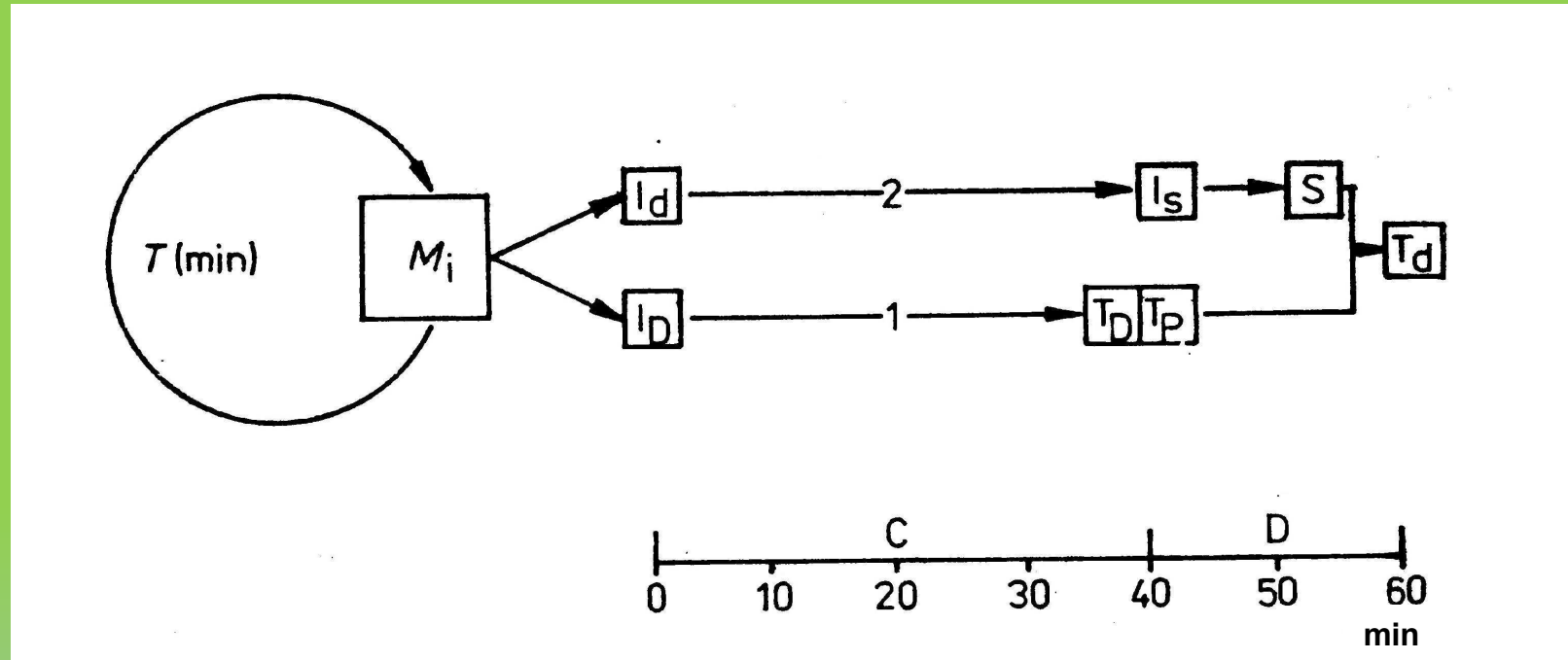
- M - “kritická hmotnost buňky “ a kritické množství proteinu DnaA
- Z - Z kruh (počátek septa)
- • origin
- ▲ terminus
- Geny kódující regulační proteiny:
  - začátek replikace DNA - *dnaA*
  - oddělení chromozomu - *mukB*
  - dělení buňky - *ftsI* – PBP3 , *ftsW*, *ftsQ*, *ftsA*, *ftsZ*, *ftsY*, *ftsE*, *ftsX*, *envA*, *minC*, *minE*, *sula* –
  - tvar buňky - *pbpA* (PBP2), *rodA*

- Celý proces probíhá za přítomnosti řady enzymů a faktorů, které jsou lokalizovány do **dvou replikačních uzlů**. Replikace postupuje v obou směrech od počátečního místa (**origin**) k místu koncovému – **terminus**
- Před skončením replikace DNA se začíná vytvářet **Z kruh** (počátek septa) za účasti FtsZ proteinu cytokinezinů a GTP
- Terminace replikačního cyklu a rozchod chromozomů je nezbytným předpokladem pro vytvoření **transverzálního septa** (příčné přepážky). Tvorba přepážky (počátek cytokineze) je odlišná u G⁺ a G⁻ bakterií

Buněčný cyklus prokaryotické buňky

Buněčný cyklus *E. coli*

M_i - počáteční hmotnost buňky

I_D - iniciace replikace DNA

TP - syntéza terminačního proteinu

I_d - iniciace sekvencí vedoucích k dělení buňky

I_s - iniciace sekvencí vedoucích k tvorbě septa

T_d - dělení buňky (rozdělení buňky)

1 - replikace DNA

2 - syntéza proteinů pro dělení buňky

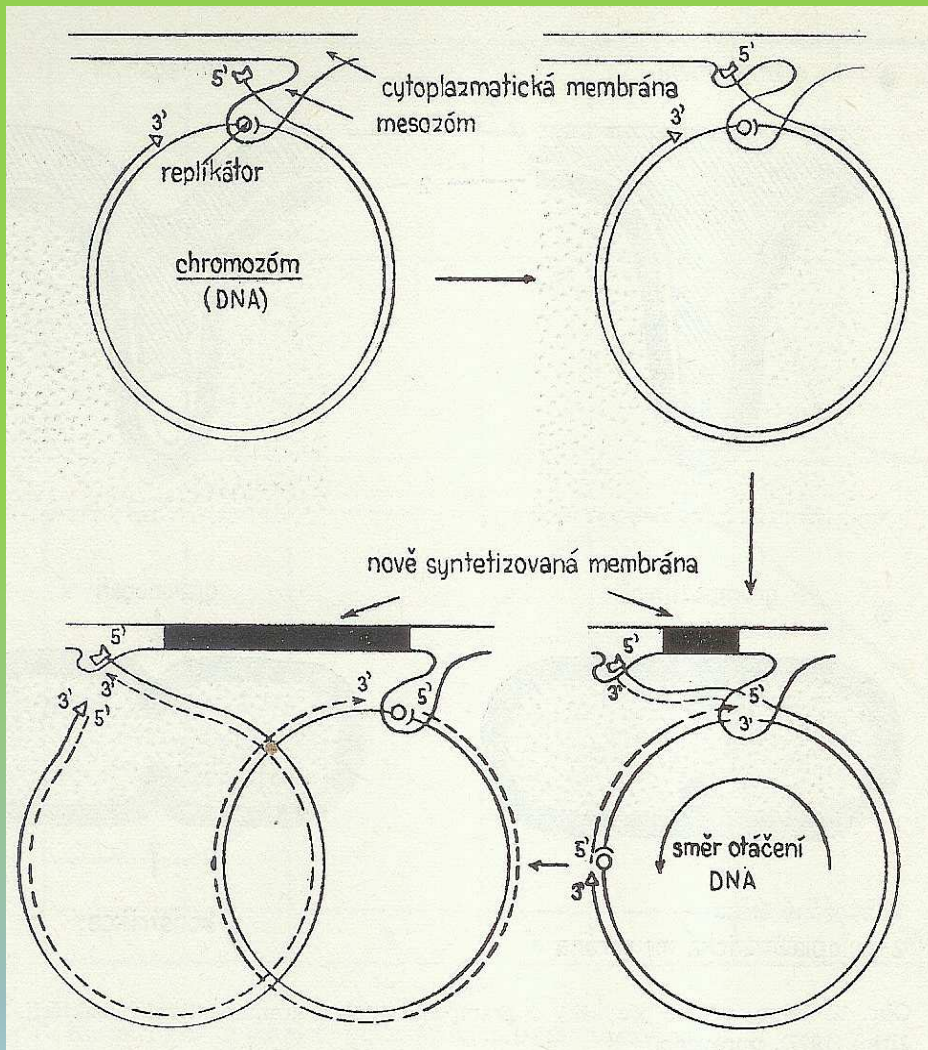
T - doba zvojnásobení hmotnosti buňky

T_D - terminace replikace DNA

S - zahájení tvorby septa

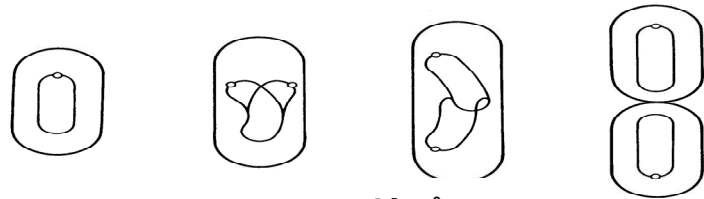

Replikace bakteriálního chromozomu

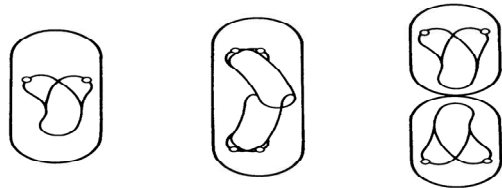

- Připojení chromozomu na specifické místo – **replikátor** – na cytoplazmatické membráně (na mezozómu)
- Začátek syntézy chromozomové DNA je oddělen od vlastní replikace. Iniciační komplex je vytvořen spojením proteinů DnaA se váží specifickou sekvencí DNA - počátek replikace (u *E.coli* *oriC*)
- Vlastní replikace chromozomu od místa **origin** postupuje obousměrně. Rychlost inserce je 1700 nukleotidů za sekundu v replikační vidlici
- **Ukončení replikace je nutné pro vytvoření transverzálního septa**

Replikace bakteriálního chromozomu

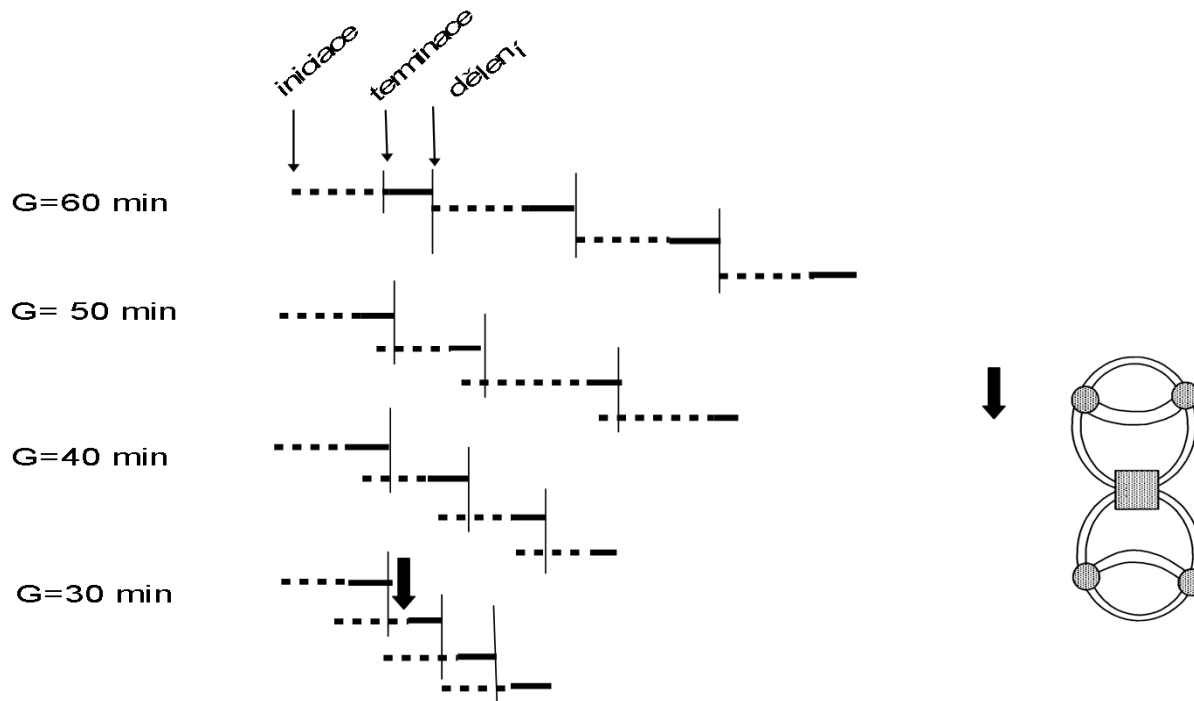
pomalý růst

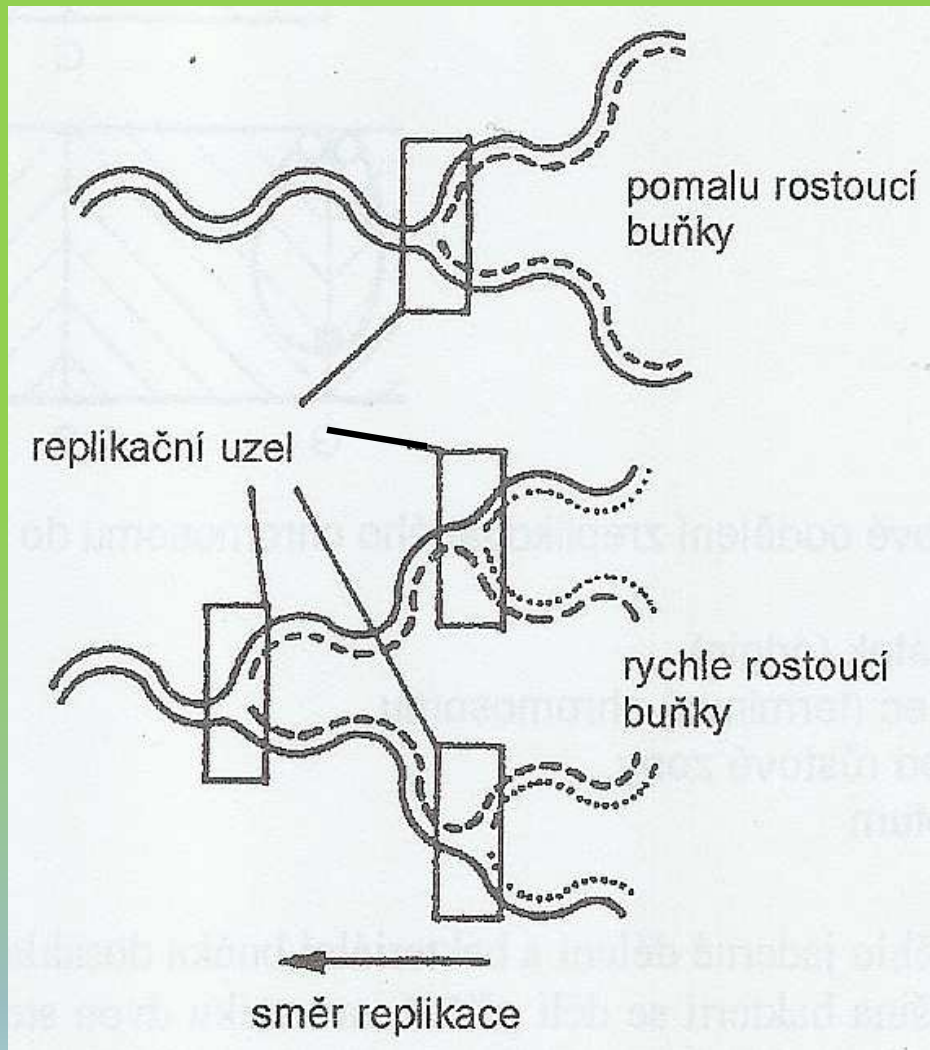
rychlý růst

Buněčný cyklus je možné rozdělit do tří lineárních period

- I – období mezi jednotlivými začátky replikace chromozomální DNA; považuje se také za dobu zdvojení
- C - období replikace chromozomu
- D – tvorba septa, dokončení rozdělení buňky

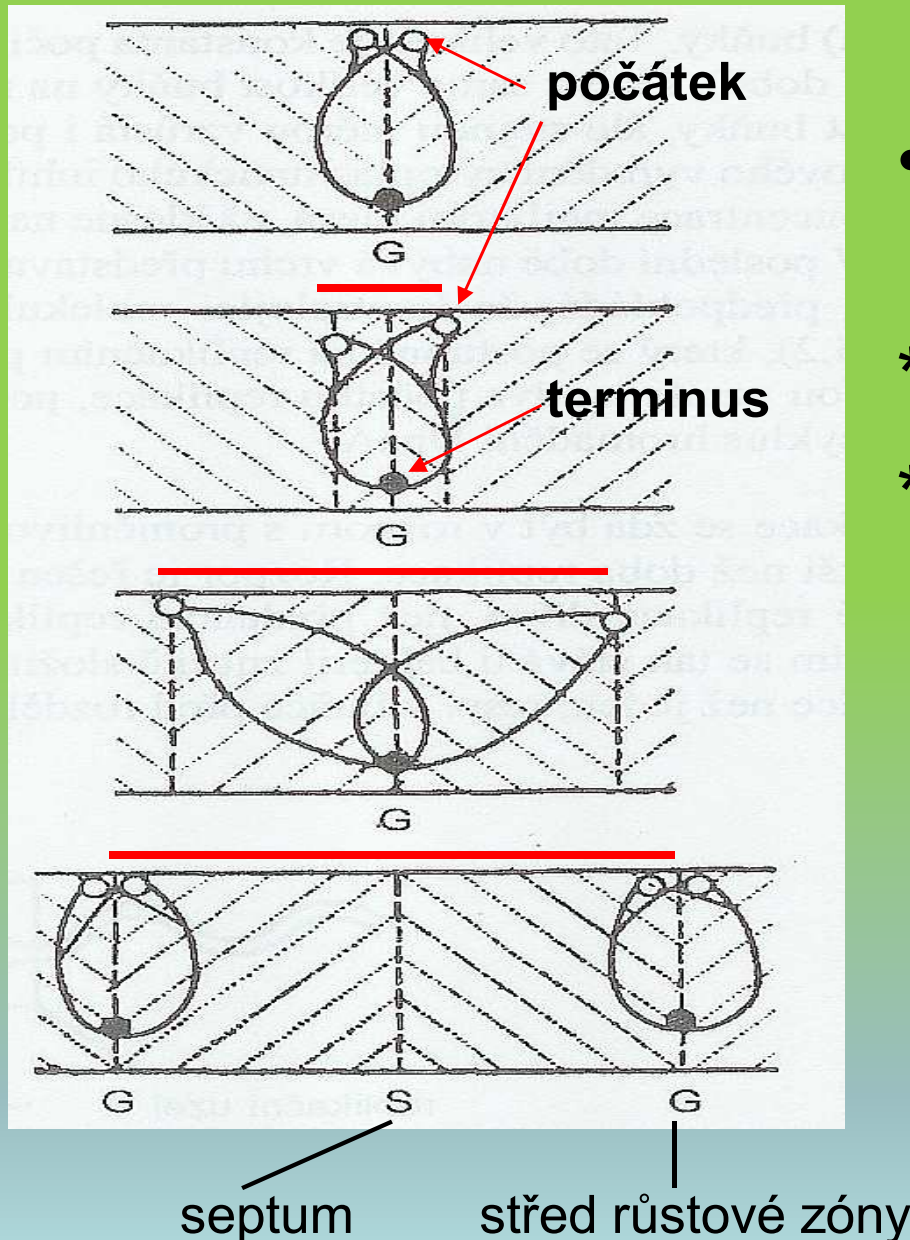

Replikace bakteriálního chromozomu

- Pokud buňky rostou za “normálních” podmínek počátek replikace chromozomu je dán parametry buňky (velikost, hmotnost,...)
- Při růstu v suboptimálních podmínkách může docházet k **překryvné replikaci**, takže mateřská buňka může obsahovat chromozom prappravnučky

Replikace bakteriálního chromozomu

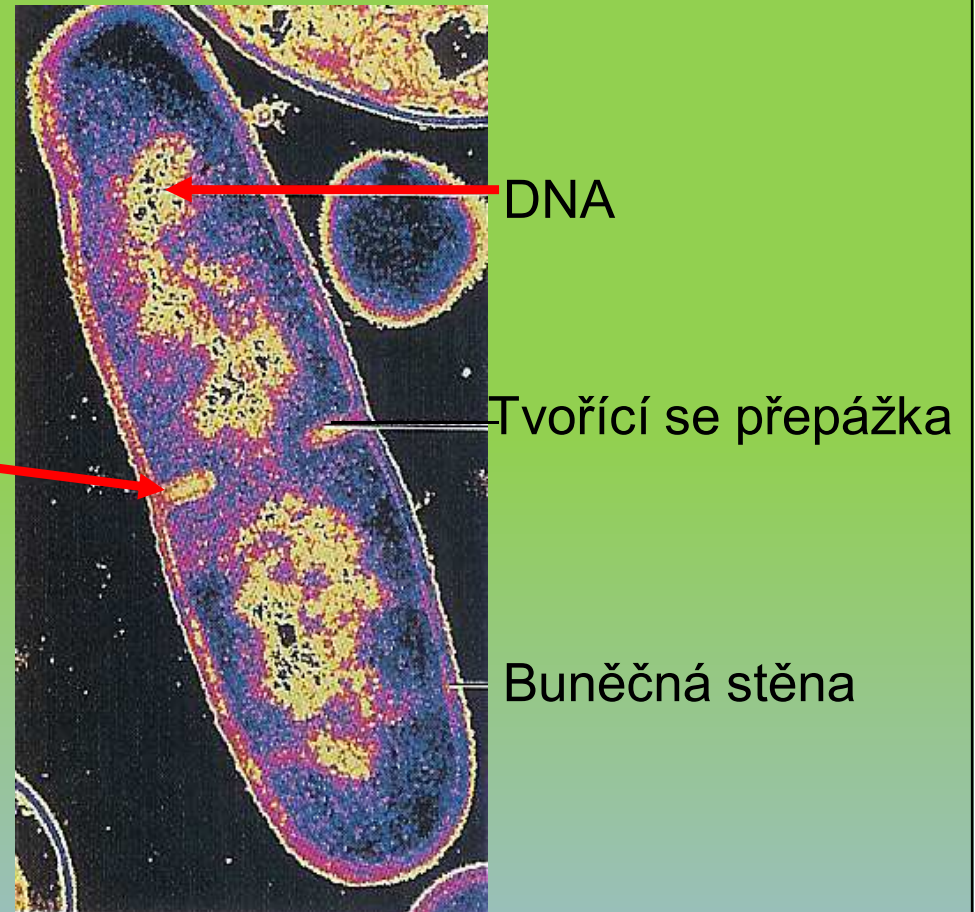
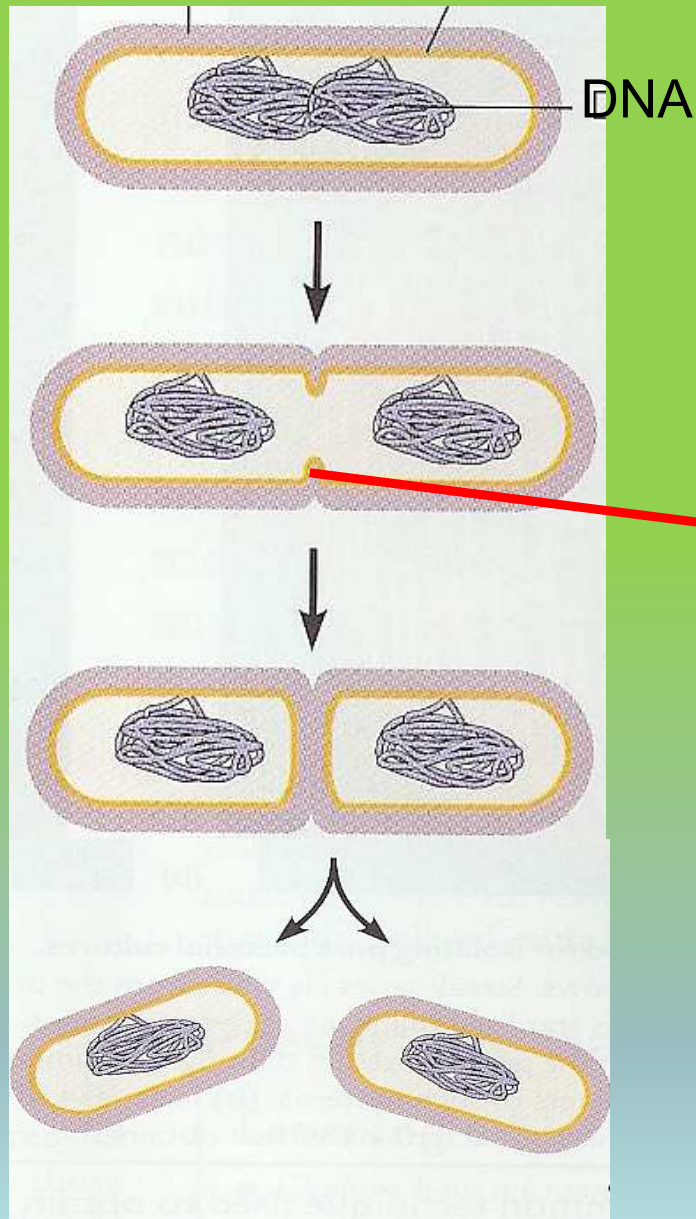
- Prostorové oddělení chromozomů
- *u eukaryot – vřeténkem
- *u prokaryot intenzivním lokálním růstem mezi místy připojení chromozomů k cytoplazmatické membráně

Replikace bakteriálního chromozomu

**Jestliže je blokována replikace DNA,
je ovlivněn celý buněčný cyklus
dojde k jeho přerušení**

Dělení buňky

Buněčná stěna   Cytoplazmatická membrána

Dělení buňky

syntéza peptidoglykanu

- peptidoglykan se nesyntetizuje kontinuálně stejnou rychlostí v průběhu celého buněčného cyklu
- do stávající peptidoglykanové vrstvy se nevkládají jednotlivé komponenty (NAM, DAP, peptidické řetězce) samostatně
- Vkládání je v „blocích“ tzv.

„three-for-one růstový model“

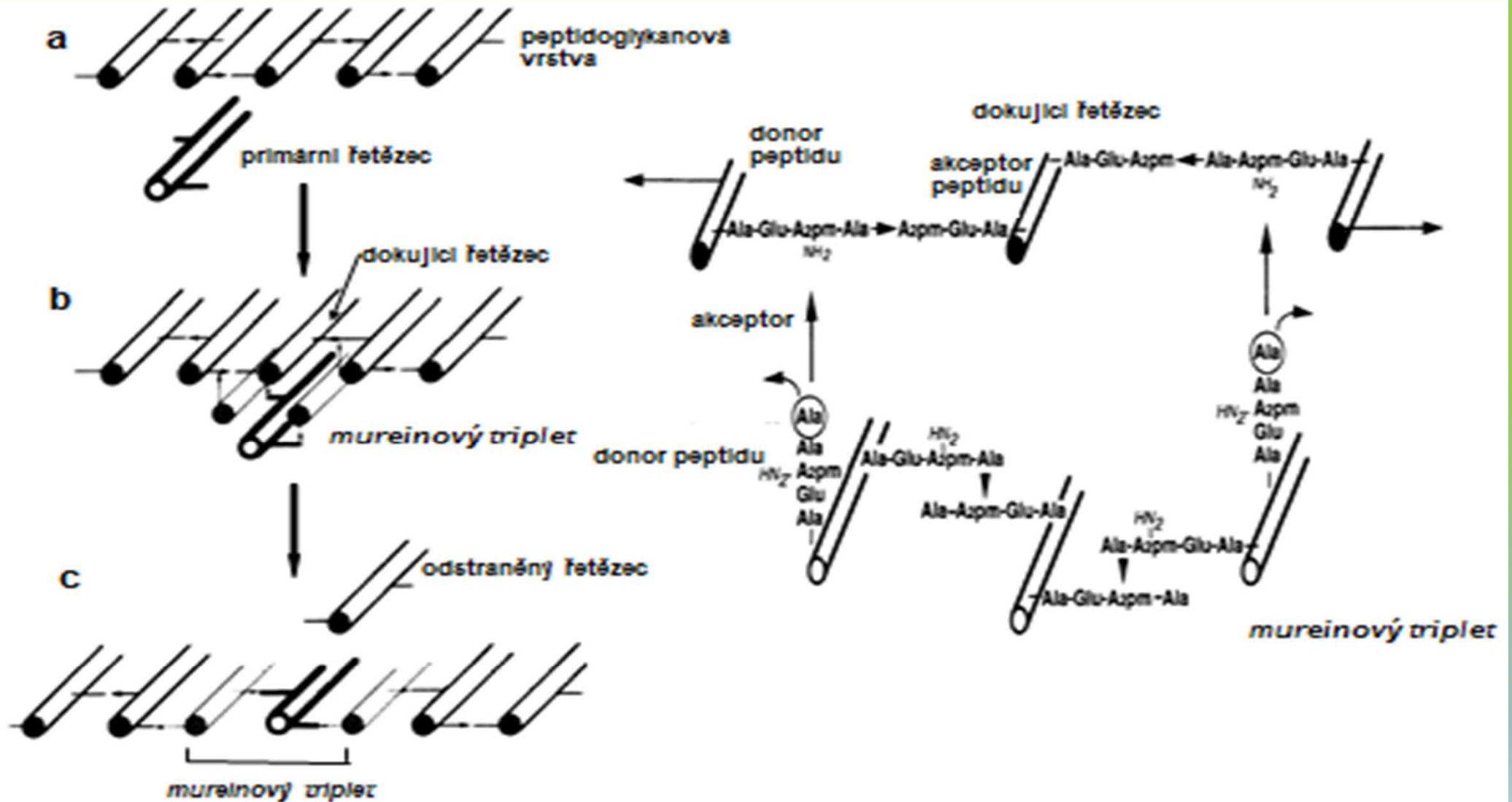
Dělení buňky

syntéza peptidoglykanu

- V první fázi syntézy se vytváří „mureinový triplet - podle jednoho řetězce, **primer**, se po jeho obou stranách syntetizují nové řetězce
- Mureinový triplet je potom kovalentně připojen k docking strand **ze spodní strany** k peptidoglykanové vrstvě
- následuje vyjmutí dockovaný řetězec a vložení tripletu do stávající vrstvy
- Výsledek - **zvětšení peptidoglykanové vrstvy o dva glykozidické řetězce**

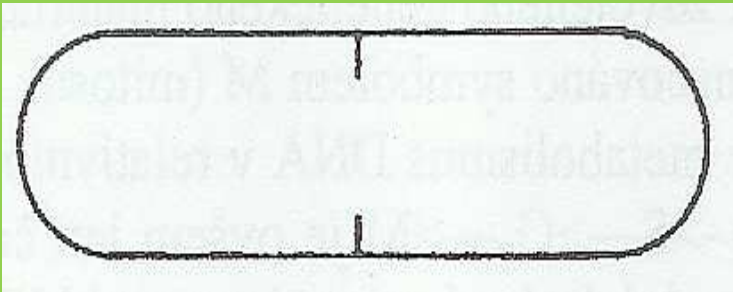
Dělení buňky syntéza peptidoglykanu

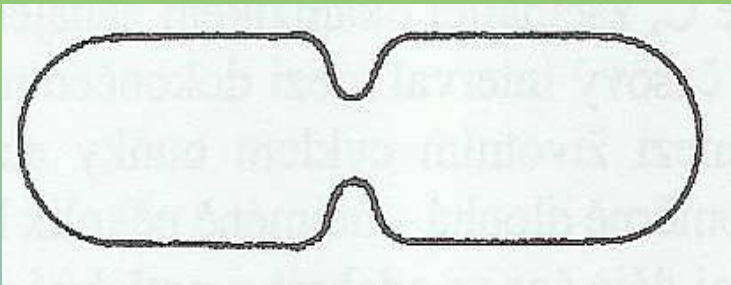
A₂pm – diaminopimelová kyselina

Dělení buňky - tvorba septa

Bez konstriktce u většiny G+

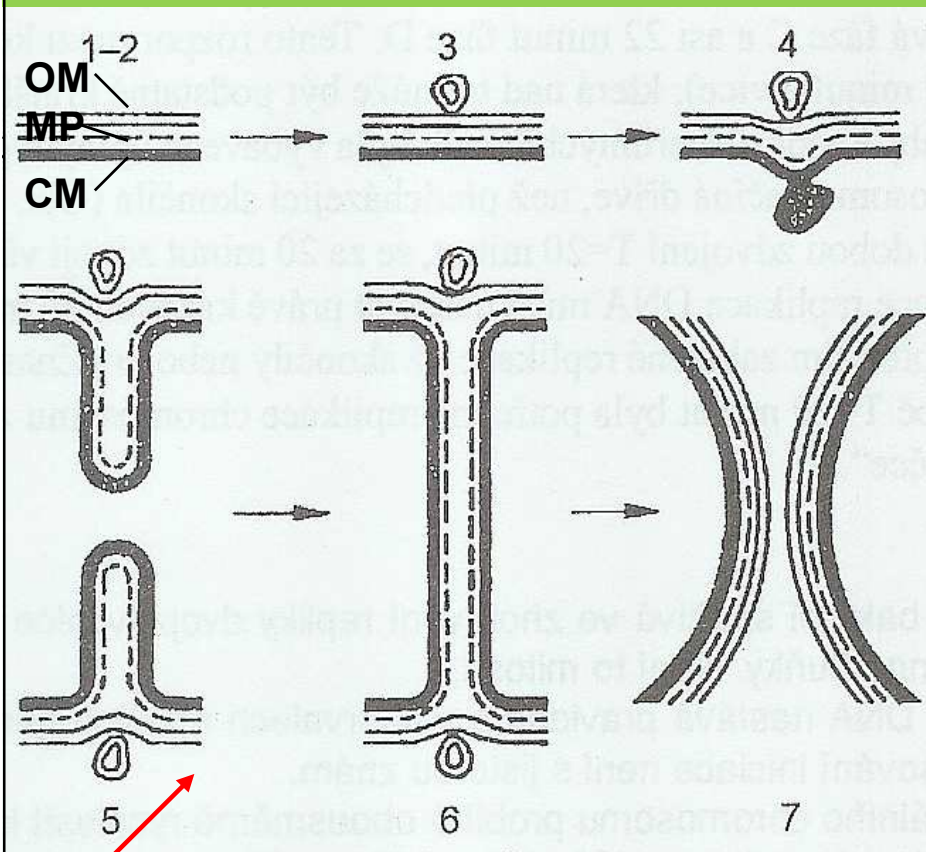

S konstrikcí u většiny G-

- Proces tvorby septa je zahájen invaginací cytoplazmatické membrány - začíná se vytvářet **Z kruh** (počátek septa)
- Růst stěny, tvorba přepážky je umožněna působením enzymů hydrolyzujících vazby peptidoglykanu – **autolyzinů**
- Tak vznikne prostor pro vložení nových stavebních částí do peptidoglykanu.
- Peptidoglykan roste do délky s buňkou (G+) nebo dostředným růstem (G-)

Tvorba septa u *Escherichia coli*

Mimobuněčné měchýřky

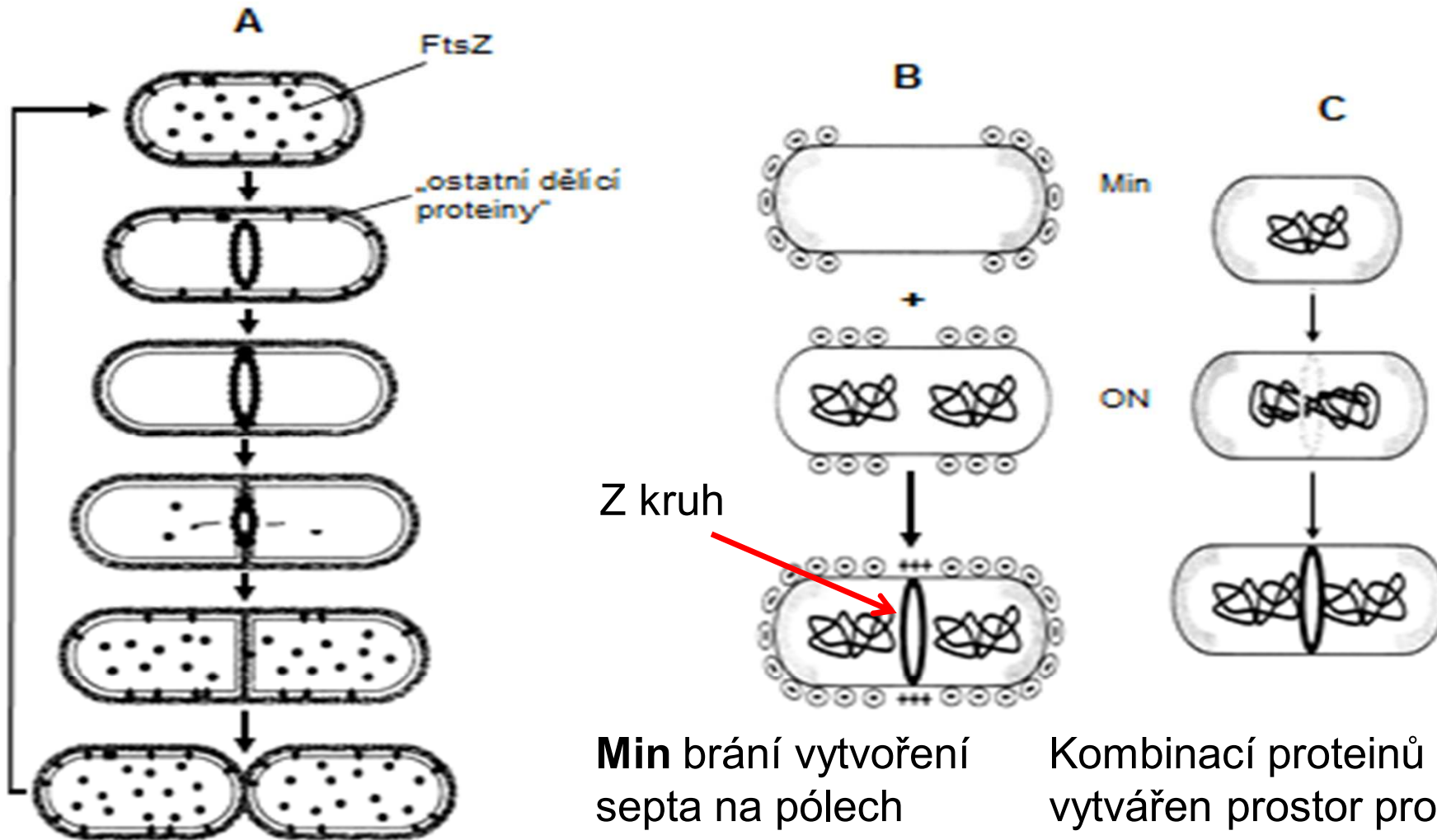
OM – vnější membrána

MP - peptidoglykan

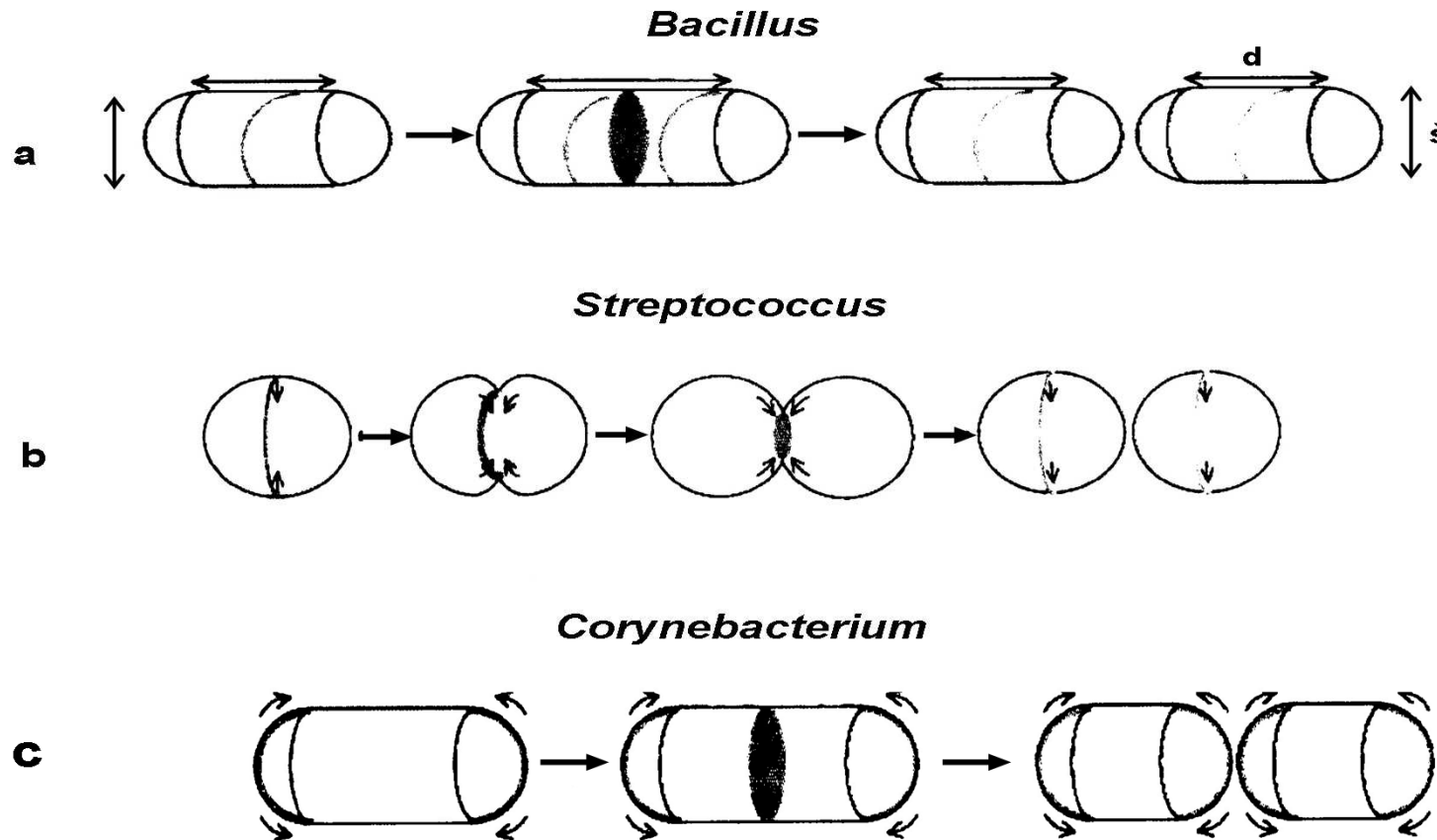
CM – cytoplazmatická membrána

- U G- se tvorby přepážky nezúčastňuje vnější membrána, takže materiál je v nadbytku a vytvářejí se **mimobuněčné měchýřky**
- **Poměr enzymů syntetizujících a hydrolyzujících peptidoglykan je striktně regulován.** Vychýlení poměru by znamenalo zastavení růstu nebo autolýzu
- Fyzické oddělení dceřinných buněk je uskutečňováno aktivitou autolyzinů
- Po rozdělení mohou být některé buňky u některých druhů pasivně spojeny **extracelulárním tmelem** nebo **společnou pochvou** (streptokoky, stafylokoky, neiserie, bakterie vytvářející společnou pochvu, ...)

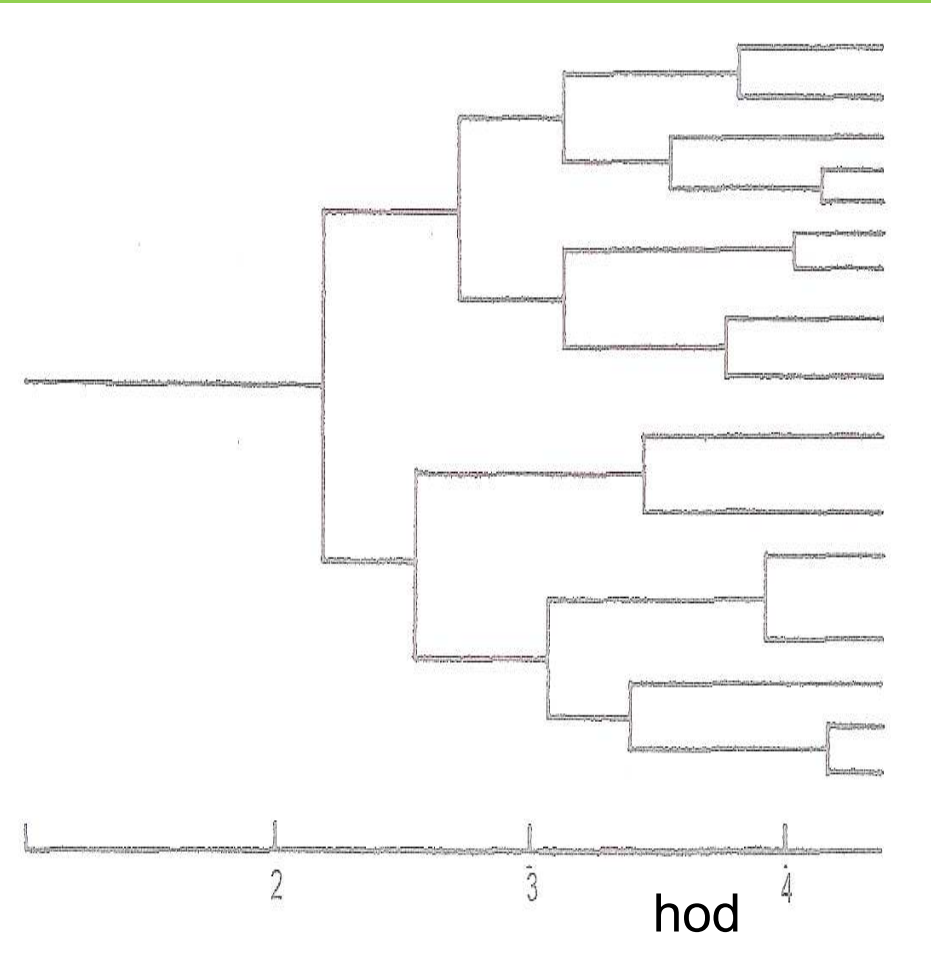
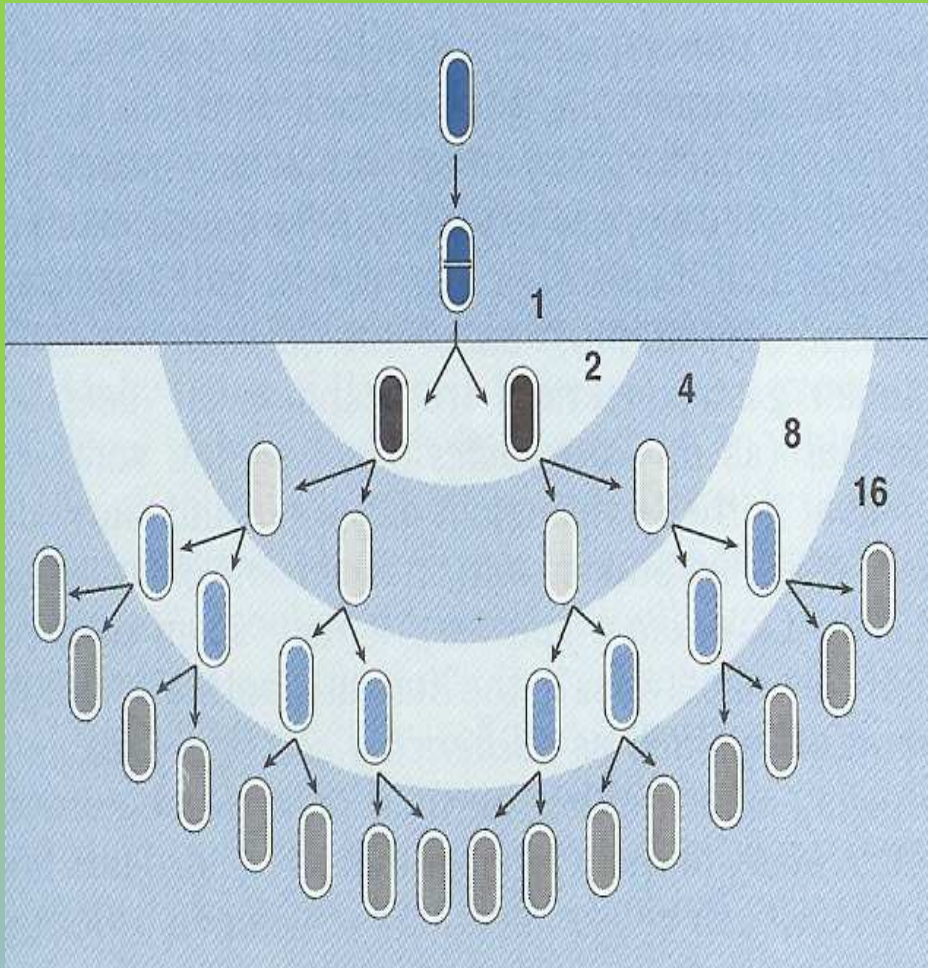
Tvorba septa u *B. subtilis*

Růst G^+ buňky

Dělení buněk

Vznik heterogenní populace

Dělení buněk

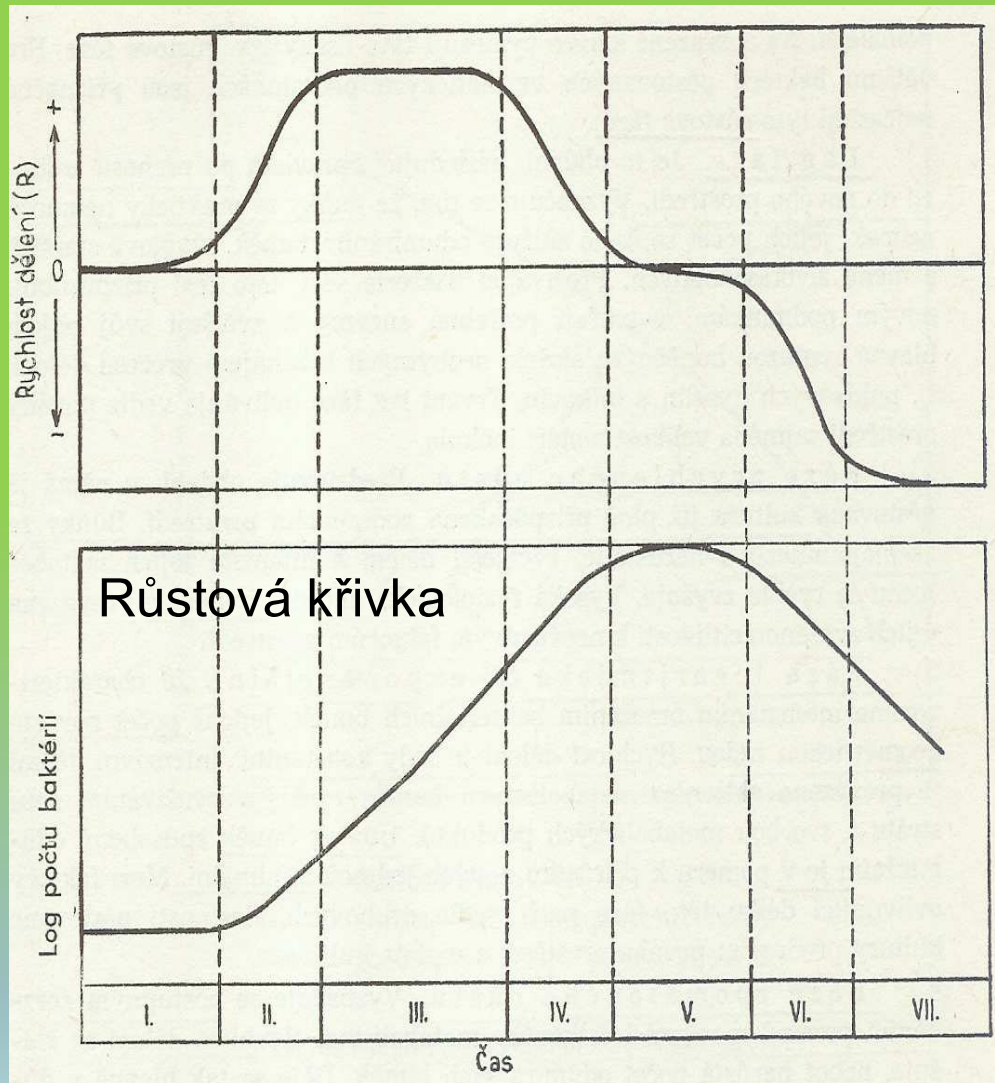
- Buňky vzniklé dělením buňky rostoucí vyváženě, **nejsou** fyziologicky přesně identické a rovnocenné
- V populaci se nacházejí buňky v odlišných fázích životního cyklu (od buněk nejmenších - těsně po rozdělení až po největší - těsně před rozdělením)
- Jednotlivá buňka mezi děleními roste “rovnoměrně“ a její velikost je funkcí času

Růst populace v podmínkách *in vitro*

- **Statická kultivace** – uzavřený systém – vysoká koncentrace živin na počátku, nízká na konci a vysoká koncentrace metabolitů na konci kultivace
- **Kontinuální** – otevřený systém – koncentrace živin i metabolitů je udržována na stanovené hladině
- **Submerzní** – většinou uzavřený systém, změny jsou obdobné jako u statické kultivace. Třepáním, provzdušňováním či mícháním se zvětšuje pravděpodobnost kolize živiny s povrchem buňky. Populace roste rychleji než “statická“

Množení mikroorganismů v podmínkách statické kultivace - růstová křivka

- I. Lag fáze
- II. Fáze zrychleného růstu
- III. Fáze logaritmická
(exponenciální)
- IV. Fáze zpomaleného růstu
- V. Fáze stacionární
- VI. Fáze poklesu
- VII. Fáze zrychleného
odumírání

Růstová křivka

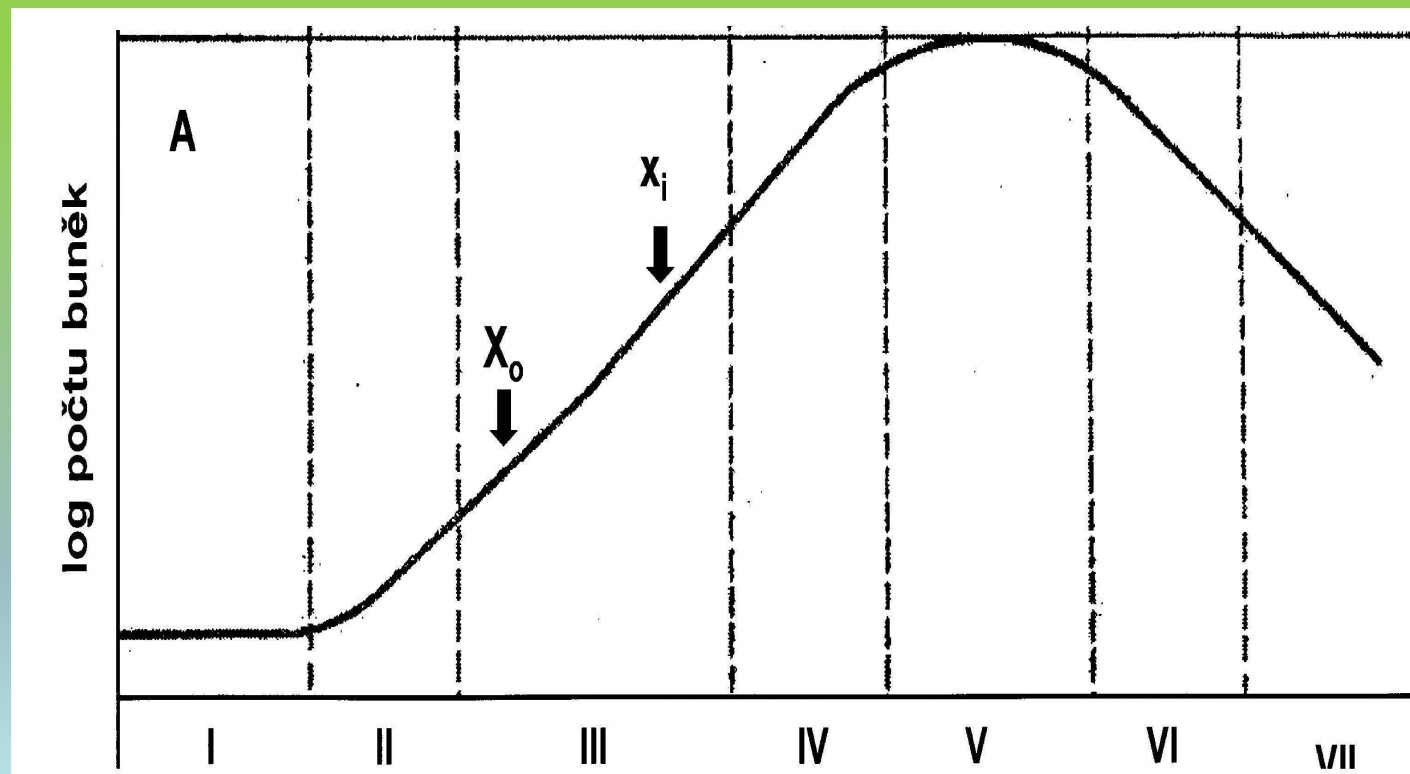
- **Lag fáze** – buňky se většinou nemnoží, snižuje se počet životaschopných buněk. Buňky se přizpůsobují prostředí a syntetizují potřebné enzymy. Vytvářejí se látky potřebné pro rozdělení buňky.
- **Fáze zrychleného růstu** (fáze fyziologického mládí) – buňky jsou přizpůsobeny prostředí, ke konci rychle metabolizují a dělí se. V této fázi jsou velmi citlivé k nepříznivým faktorům.
- **Fáze logaritmická** (exponenciální) – intenzivní růst, počet buněk narůstá geometrickou řadou, malý počet odumírajících buněk. Rychlé využívání substrátů a velká tvorba metabolitů

Růstová křivka

- **Fáze zpomaleného růstu** – postupné zpomalování růstu a metabolismu. Zvyšuje se počet odumírajících buněk v důsledku snížení koncentrace živin a zvyšování koncentrace metabolitů (většinou toxické povahy).
- **Fáze stacionární** – počet odumírajících a vznikajících buněk se vyrovnává (nulová růstová rychlost). Počet buněk dosahuje maxima (M-koncentrace). Zvýšená produkce látek sekundárního metabolismu.
- **Fáze poklesu a fáze zrychleného odumírání** – narůstající úbytek buněk, rychlost dělení nabývá negativních hodnot. Snížení koncentrace živin pod limitní hodnotu. Postupné odbourávání zásobních látek.

Růstové konstanty

- Stanoví se na základě hodnot získaných **v exponenciální fázi růstové křivky**
- Základním zákonem růstu a množení prokaryotické populace je geometrická řada s kvocientem 2

Růstové konstanty

- Počet buněk v původní populaci je

$$x_0$$

- Počet buněk po prvním dělení (1. generace)

$$x_1 = 2x_0$$

- Počet buněk po druhém dělení (2. generace)

$$x_2 = 2 \cdot 2 \cdot x_0$$

- Počet buněk po třetím dělení (3. generace)

$$x_3 = 2 \cdot 2^2 \cdot x_0$$

- Počet buněk po n-tém dělení (n generace)

$$x_n = 2^n \cdot x_0$$

- V čase t potom

$$t = nT, \quad \text{kde}$$

n – počet zdvojení za dobu t-t₀, T doba potřebná k rozdělení buňky

Růstové konstanty

- Dosadíme-li za $n = t/T$ do rovnice

$$x_n = 2^n \cdot x_0$$

- Bude se **počet buněk** v závislosti na čase rovnat $x = x_0 2^{t/T}$

- **Počet generací** $\underline{n}$ v čase lze vypočítat i použitím dekadických logaritmů

$$\log x = \log x_0 + n \log 2$$

Růstové konstanty

- Jestliže se vztáhne $\underline{n}$ na dobu, po kterou populace rostla - **průměrná rychlost dělení** (R)

$$R = \frac{n}{t} = \frac{1}{\log 2} \cdot \frac{\log x - \log x_0}{t - t_0}$$

- Z tohoto vztahu se odvodí **střední generační doba** (τ)

$$\tau = \frac{1}{R} = \log 2 \cdot \frac{t - t_0}{\log x - \log x_0}$$

Růstové konstanty

- V exponenciální fázi platí, že rychlost růstu mikrobiální populace je v kterémkoliv okamžiku této fáze úměrná počtu buněk

$$\frac{dx}{dt} = \mu x$$

- Kde μ je konstanta, tzn. růstová rychlost přepočtená na jednu buňku nebo biomasu a označuje se jako **specifická růstová rychlost**

$$\mu = \frac{dx}{dt} \cdot \frac{1}{x} = \frac{\ln x - \ln x_0}{t} = 2,3 \cdot \frac{\log x - \log x_0}{t - t_0}$$

Růstové konstanty

- Hodnota μ je v exponenciální fázi závislá na koncentraci substrátu (esenciální živiny)

$$\mu = \mu_m \cdot \frac{S}{K_s + S}$$

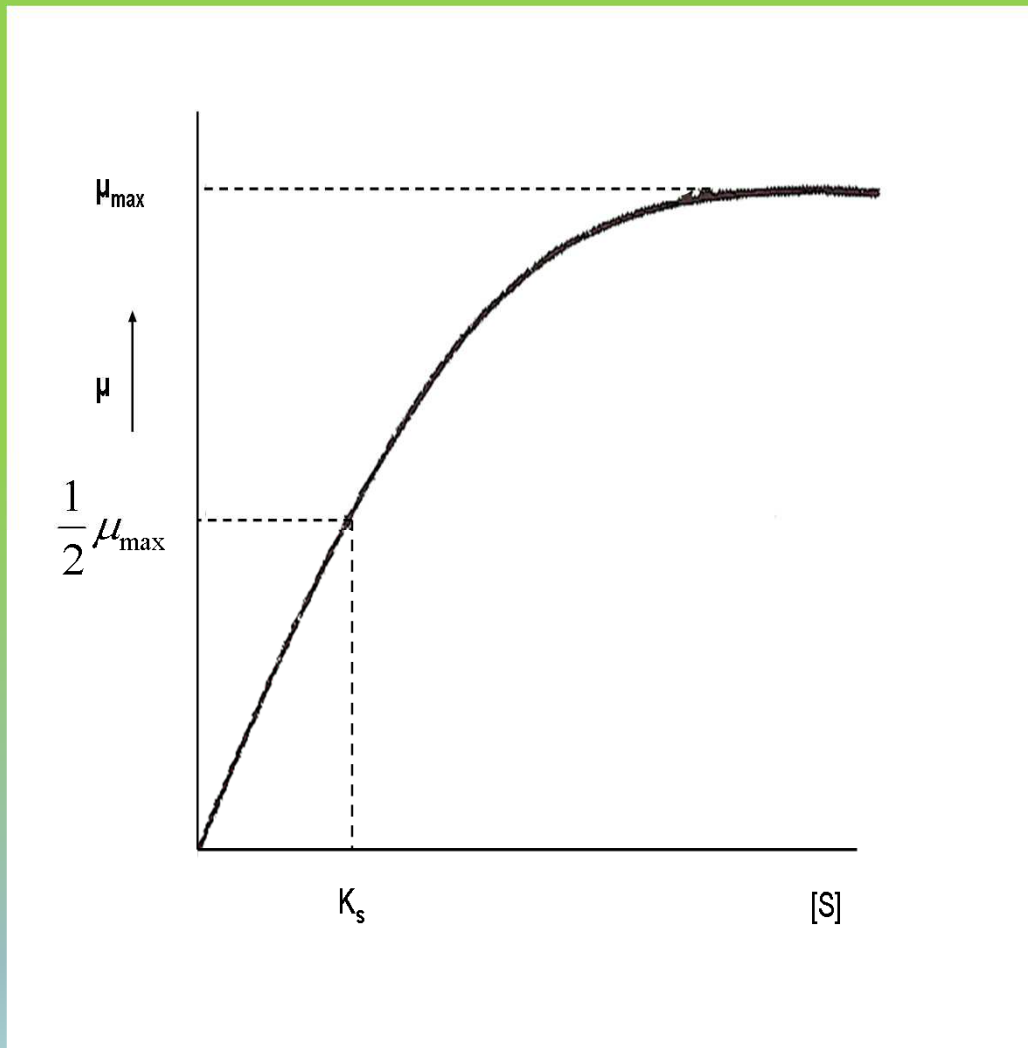
kde

μ_m = **maximální růstová rychlost**

S = koncentrace substrátu

K_s = saturační konstanta (zde je číselně rovna koncentraci substrátu, při níž μ odpovídá poloviční hodnotě μ_m). Skutečné hodnoty jsou velmi nízké a většiny substrátů se pohybují v rozmezí jednotek mg/l.

Závislost μ na koncentraci živiny

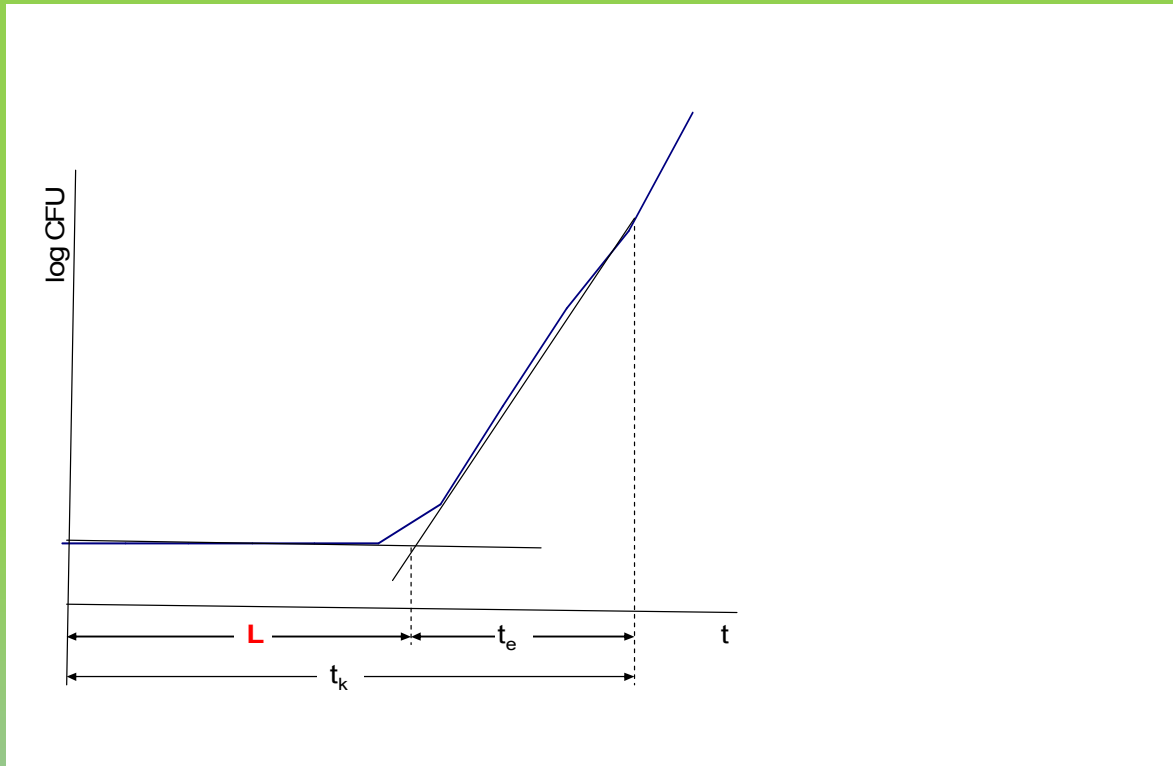

K_s je velmi malá (asi o dva řády menší než běžně používané koncentrace v mediích), takže hodnota μ je při běžné kultivaci prakticky stejná

Rychlost růstu
v exponenciální fázi bude konstantní v širokém spektru koncentrací **dané živiny**. A měnit se bude teprve po **významném** poklesu její koncentrace

Růstové konstanty

stanovení doby „lagu“

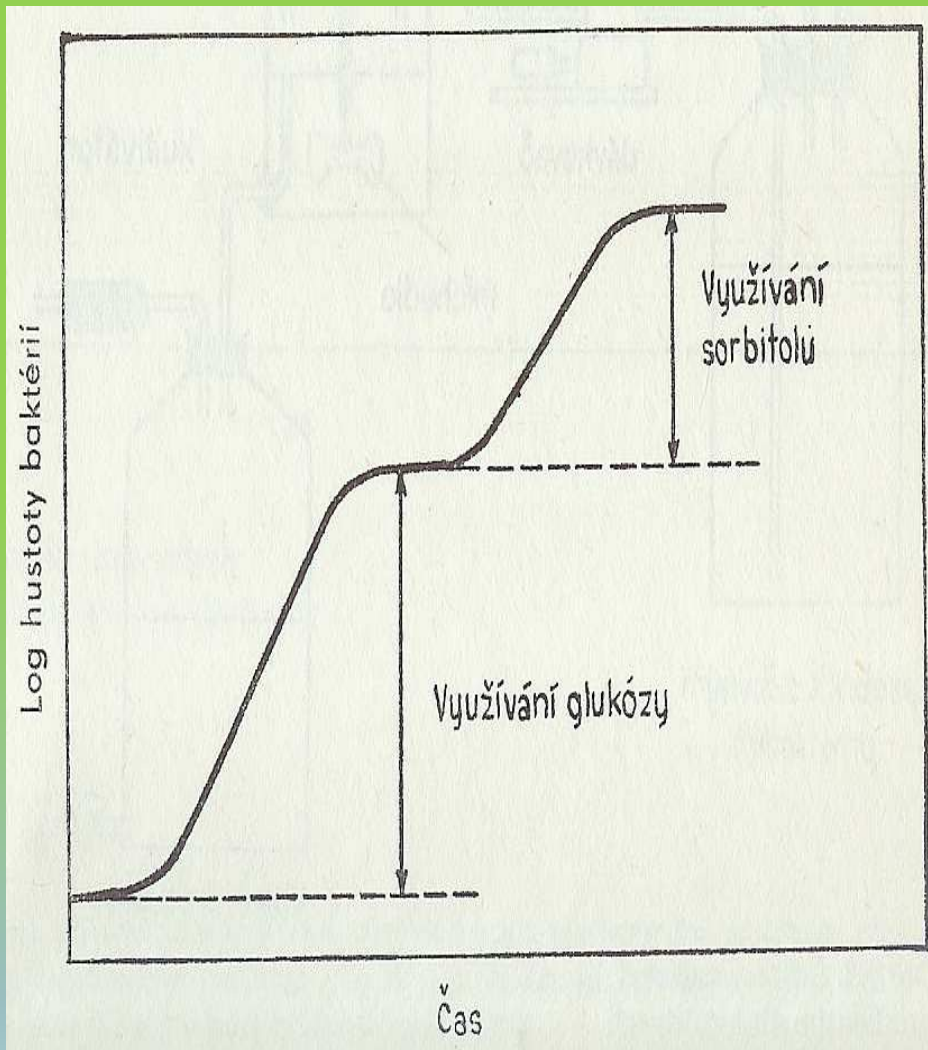

$$L = t_k - t_e$$

$$t_e = \frac{1}{\log 2} \frac{(\log N - \log N_0)}{R} = \frac{1}{\log 2} \tau (\log N - \log N_0)$$

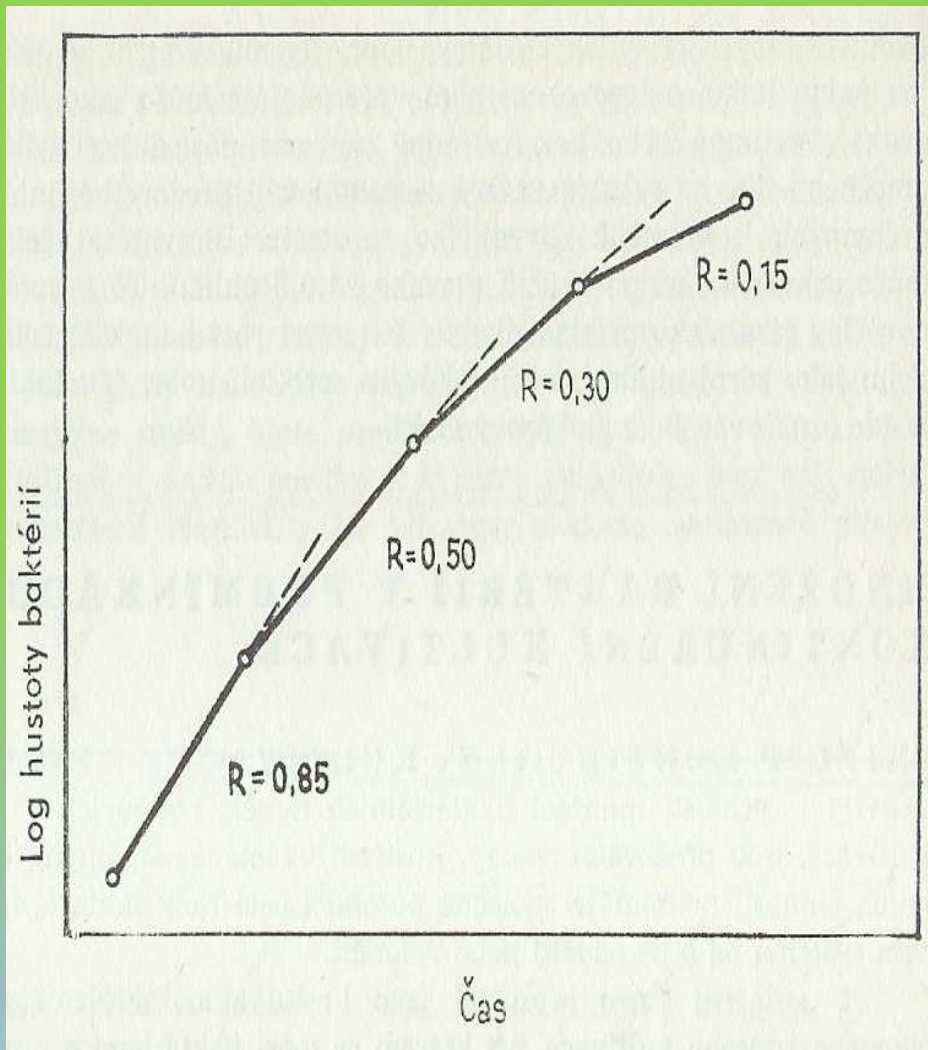
t_k - doba trvání experimentu (experimentálně zjištěná)

Diauxie

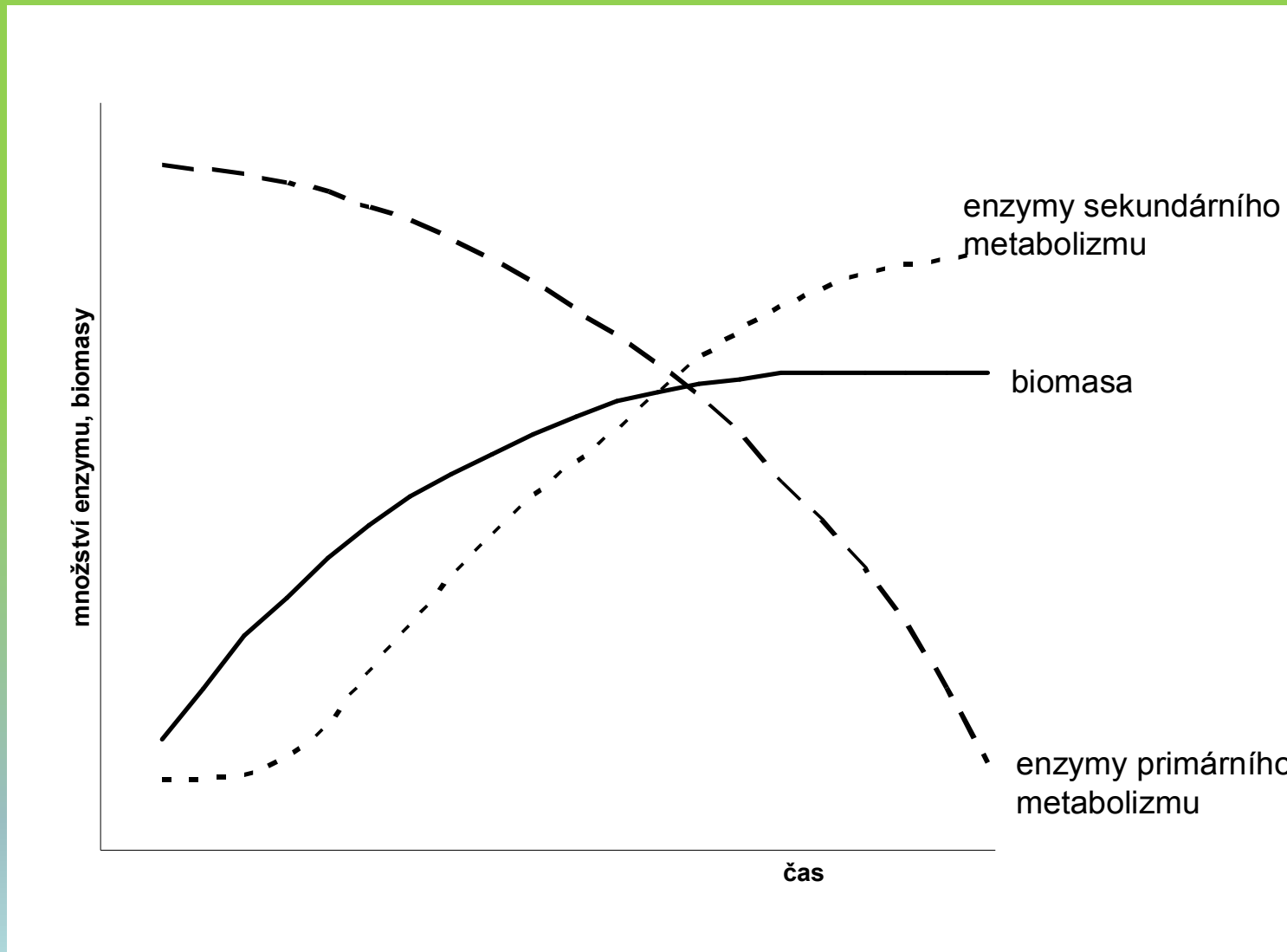
- Tento způsob růstu je typický pro prostředí se dvěma odlišnými zdroji uhlíku a energie v tekutém prostředí
- Nejprve je využíván jeden, přičemž enzymy pro využívání druhého jsou blokovány
- Po vyčerpání 1. substrátu nastupuje využívání druhého
- Růst populace je charakterizován **dvěma lag fázemi a dvěma log fázemi**
- Pořadí využívání substrátů je regulováno

Mnohonásobná logaritmická fáze

- Způsob růstu populace, při němž na sebe navazuje několik log fází
- Tyto fáze se od sebe liší rozdílnou růstovou rychlostí
- Je to odraz změn prostředí, ke kterým dochází v průběhu kultivace (např. vyčerpáním jedné živiny a využíváním jiné). Možné je také hromadění metabolitů, které později vystupují jako sekundární substrát
- Jako regulační faktor může vystupovat i CO_2 . Při suboptimální koncentraci jsou syntetizovány zásobní látky, které jsou následně využívány po vyčerpání základního media

Syntéza enzymů v průběhu růstu

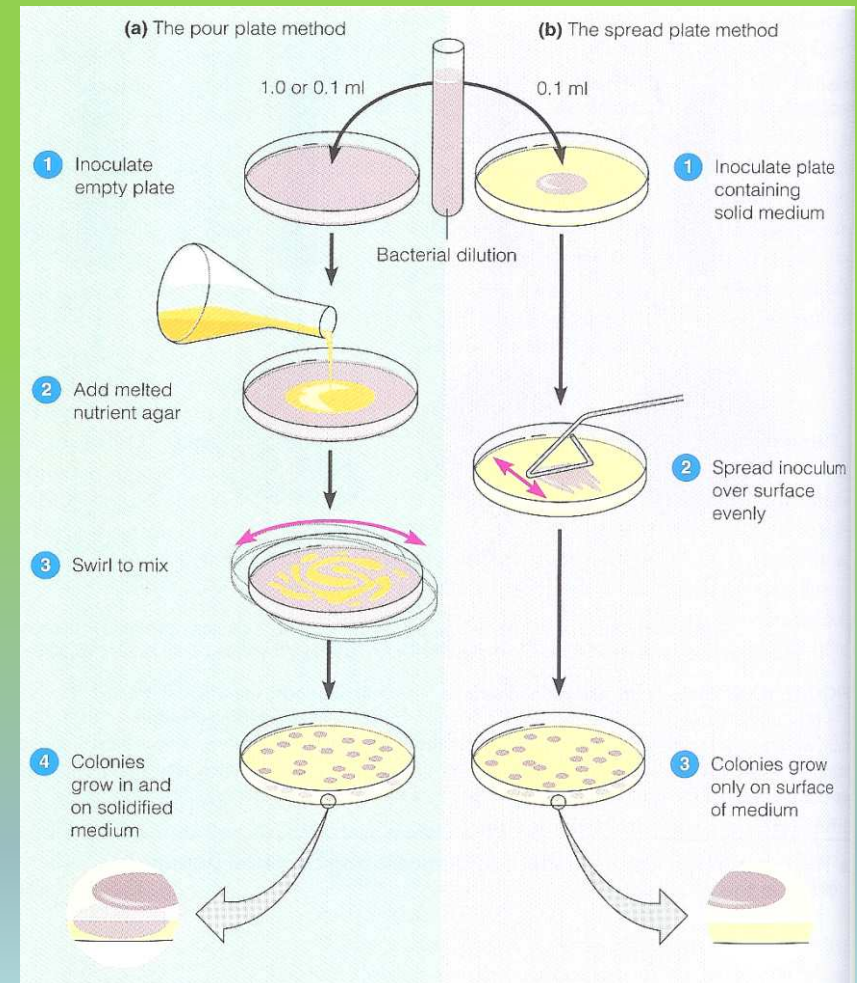

Metody pro stanovení růstové křivky

- Počítáním živých buněk (plotnová metoda, počítačí komůrka)
- Stanovením optické denzity suspenze
- Stanovením biomasy

Metody pro stanovení růstové křivky

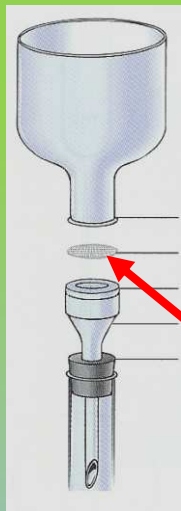
- Počítáním živých buněk - plotnová metoda

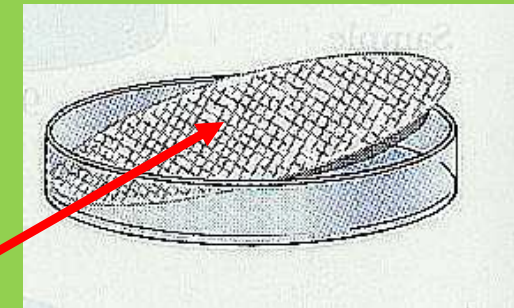
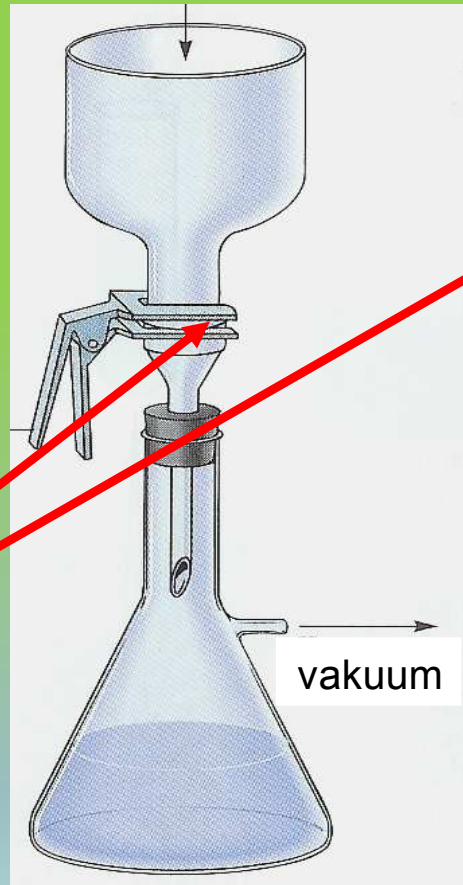
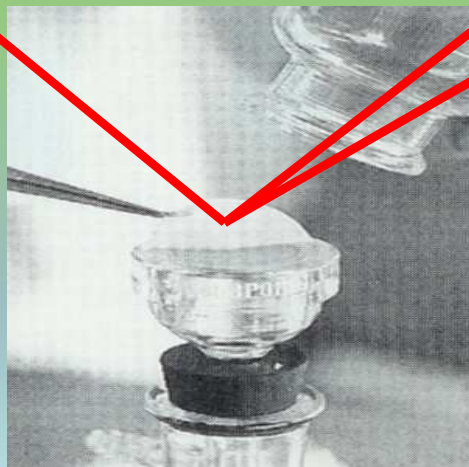

Metody pro stanovení růstové křivky

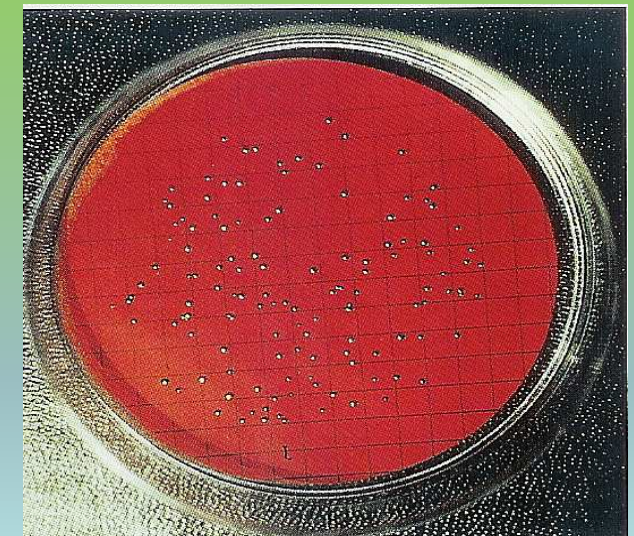
- Počítáním živých buněk – metoda membránových filtrů

nálevka
membránový filtr
základní deska

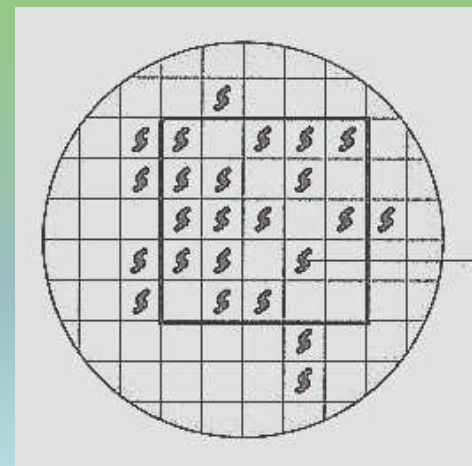
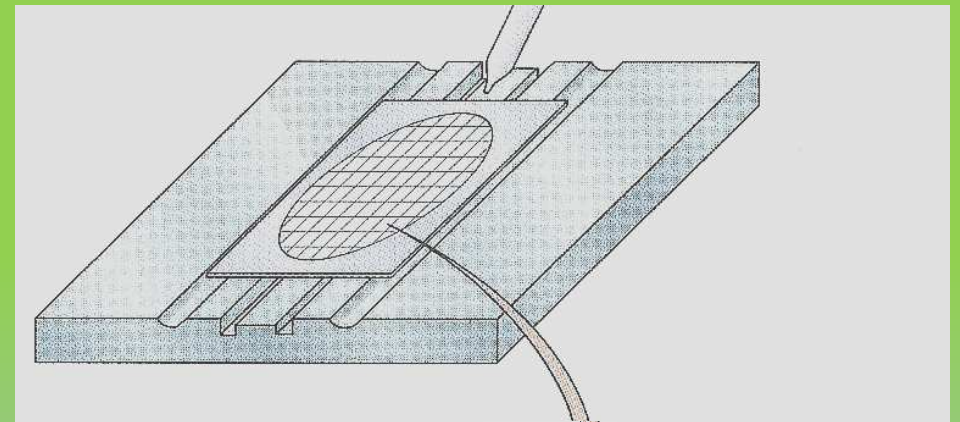

Miska s agarem

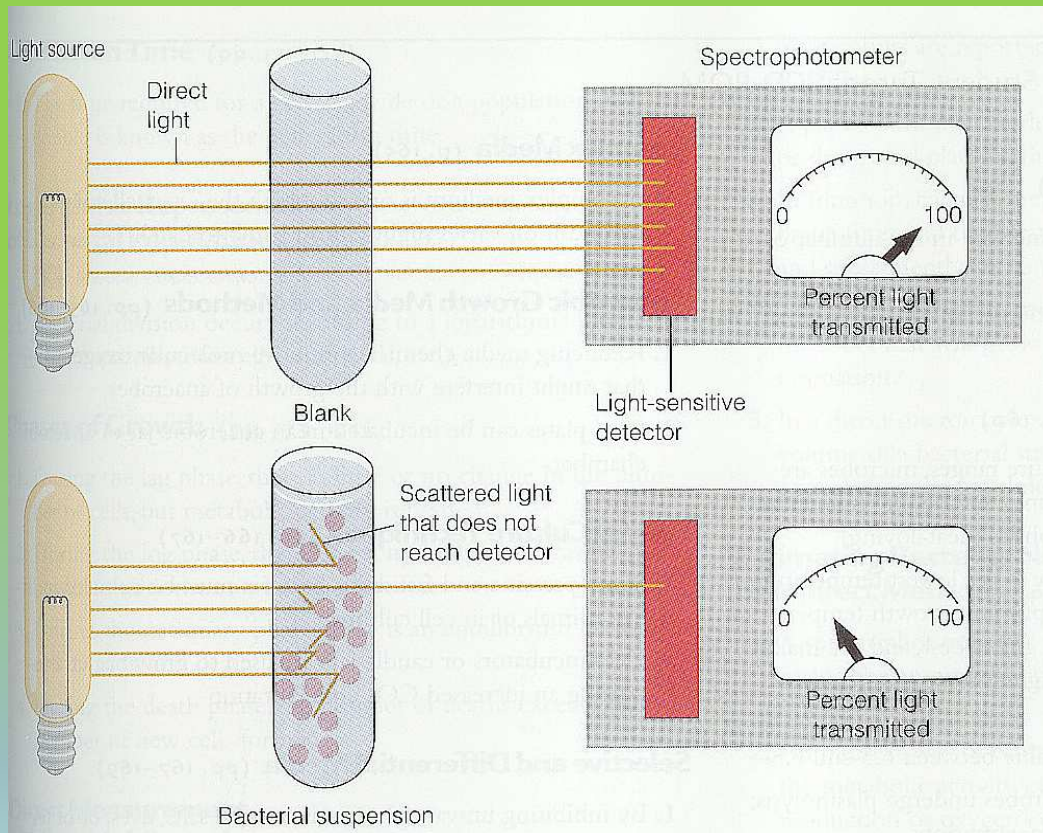
Metody pro stanovení růstové křivky

- Počítáním živých buněk – počítací komůrka

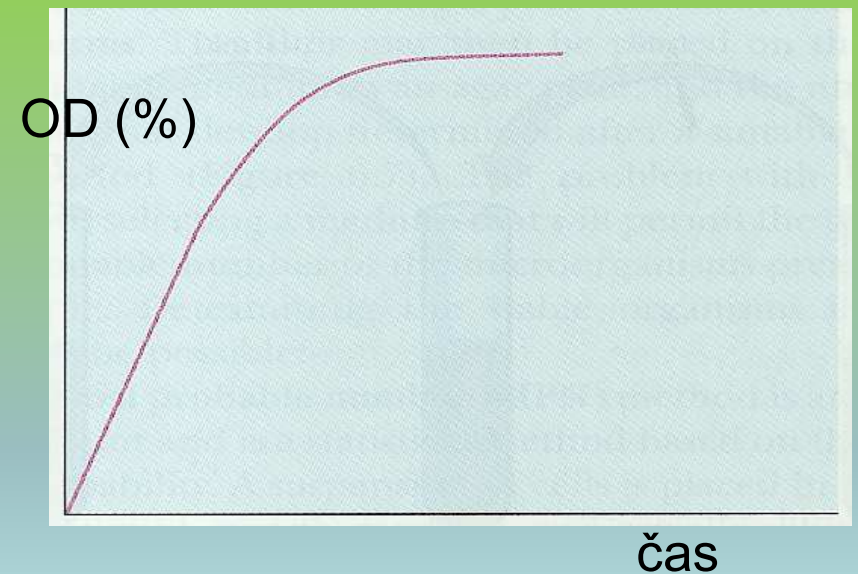

Metody pro stanovení růstové křivky

- Stanovením optické denzity suspenze

Růstová křivka stanovená turbidimetrem

Metody pro stanovení růstové křivky

- Stanovením biomasy
  - *stanovení sušiny
  - *rozpuštěných bílkovin
  - *mokrých biomasy
  - *DNA

Synchronizace dělení

- Při kultivaci za “normálních” podmínek je mikrobiální populace fyziologicky heterogenní. Důsledkem je, že v populaci se nacházejí buňky v různém stádiu životního cyklu.
- Proto hodnota generační doby vypočtená podle vztahu

$$\tau = \frac{1}{R} = \log 2 \cdot \frac{t - t_0}{\log x - \log x_0}$$

je **průměrnou hodnotou pro populaci**

- K získání fyziologicky homogenní populace se používá metody synchronizace, navozující stav, kdy populace se chová “jako” individuální buňka

Synchronizace dělení

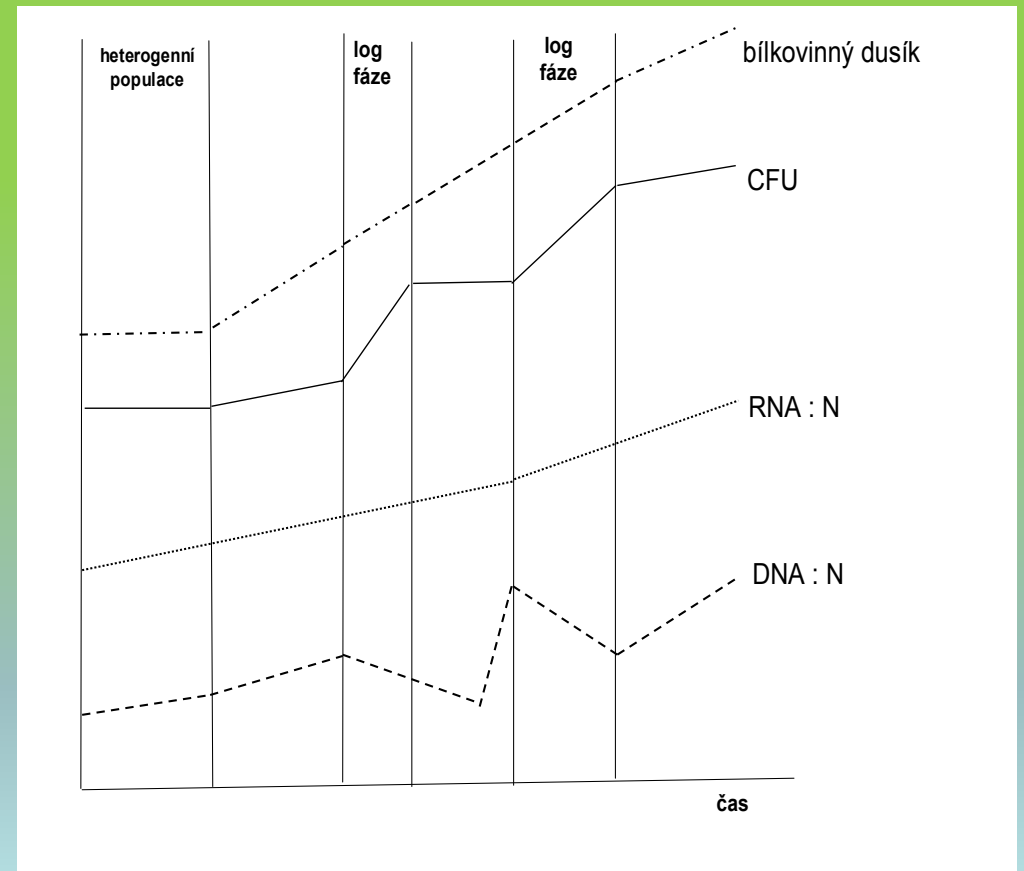
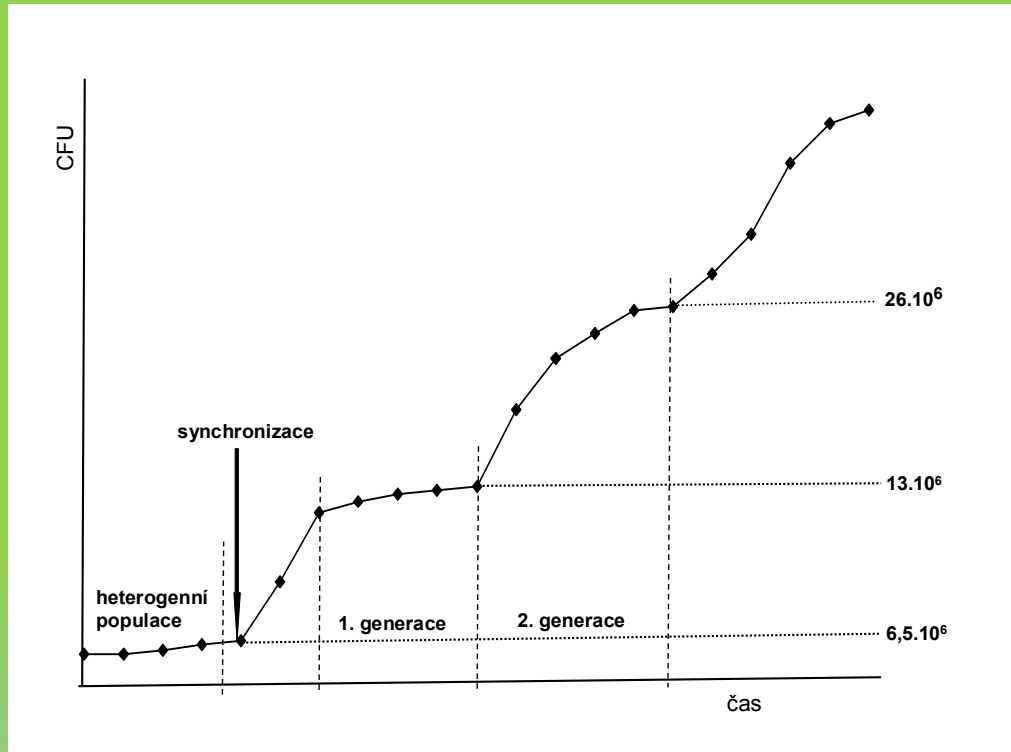
- **Metody navození synchronního množení**

- *chladový šok – zastavení buněčného cyklu ve fázi G1- blokována syntéza DNA

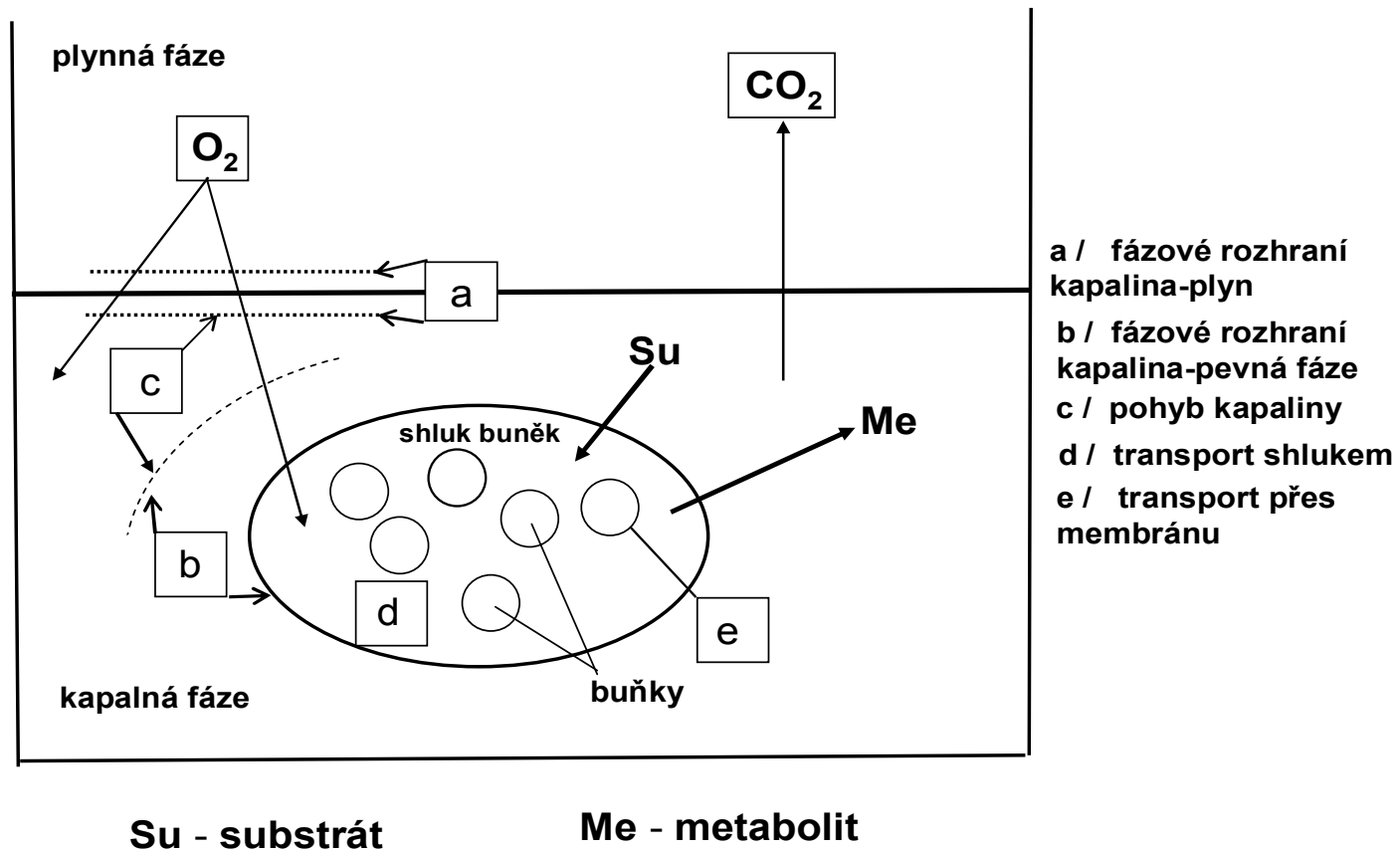
- *zfázování hladověním – využití výživového signálu (ve fázi G1)

- *filtrace membránovými filtry (zachycení buněk o přibližně stejné velikosti)

Synchronizace dělení

Podmínky pro submerzní kultivaci

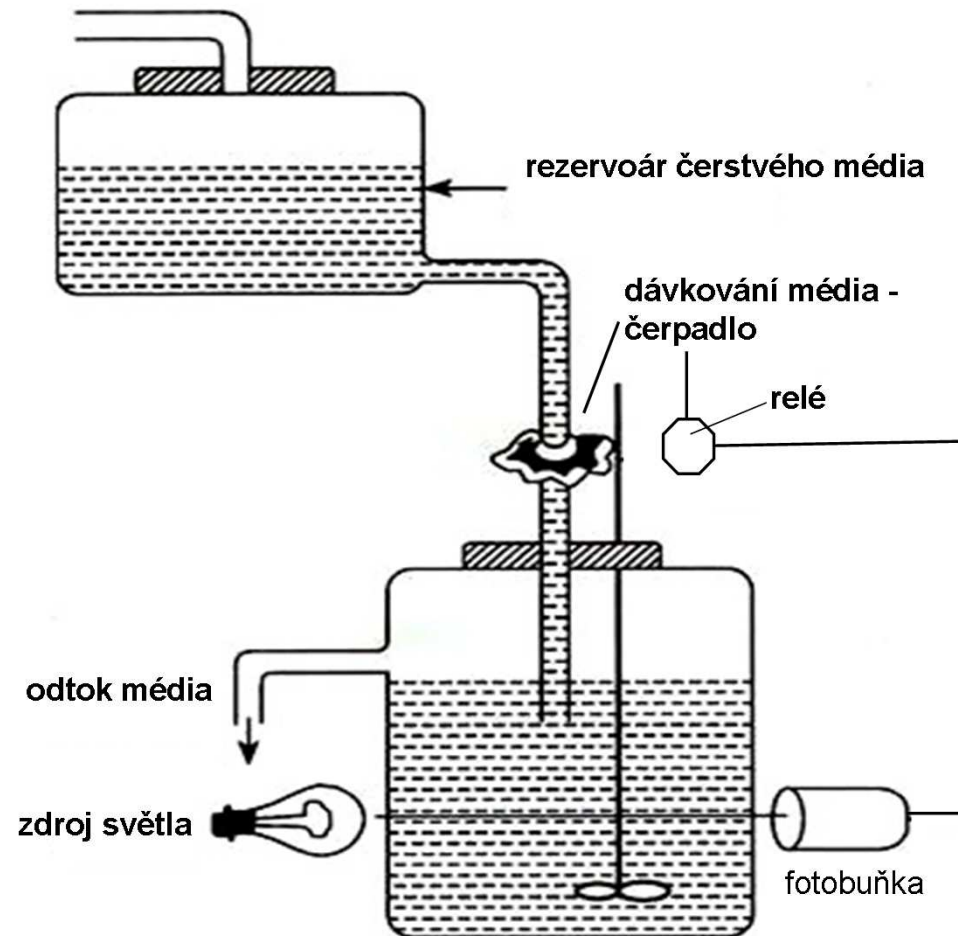
Růst a množení v podmínkách kontinuální kultivace

- Základem kontinuální kultivace je eliminace vlivu limitujícího faktoru na růst populace
- Do kultivační nádoby je neustále přiváděno čerstvé médium a odváděno přebytečné včetně buněk
- Tím se vytvoří stav dynamické rovnováhy a buňky jsou v ustáleném fyziologickém stavu. V tomto stavu by bylo možné udržovat rostoucí populaci téměř neomezenou dobu
- **Kontinuální kultivace je systém otevřený**

Růst a množení v podmínkách kontinuální kultivace

- **Turbidostat** – všechny živiny jsou v nadbytku. Růst je regulován rychlostí přítoku živného média
- **Chemostat** – živné médium přitéká konstantní rychlostí. Růst je regulován koncentrací esenciální živiny

Zařízení pro kontinuální kultivaci turbidostat

Růst a množení v podmínkách kontinuální kultivace - turbidostat

- Při kontinuální kultivaci buněk přibývá podle rovnice

$$\frac{dx}{dt} = \mu x \quad (\text{g.l}^{-1}.\text{h}^{-1})$$

- Buněk ubývá podle vztahu

$$\frac{-dx}{dt} = \frac{w}{V} x = Dx \quad (\text{g.l}^{-1}.\text{h}^{-1})$$

Kde x – koncentrace buněk, V – objem kultury (l), w – rychlost přítoku media (l/h)

Růst a množení v podmínkách kontinuální kultivace - turbidostat

- Zředovací rychlost (D) je dána vztahem

$$\frac{w}{V} = D$$

- Doba zdržení – je reciproká hodnota D

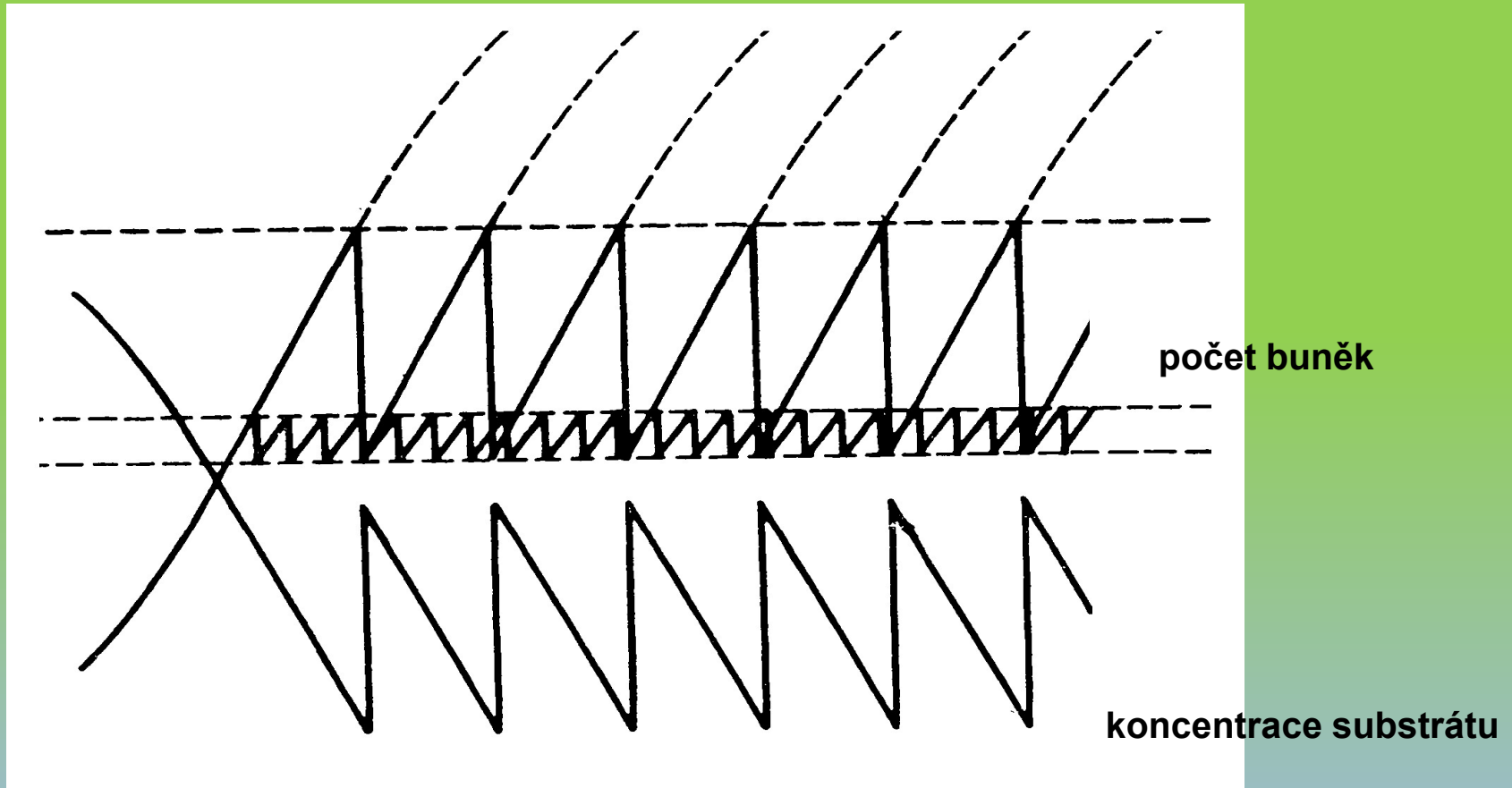
$$\frac{1}{D} = \frac{V}{w}(h)$$

a udává průměrnou dobu, po kterou se partikule v systému udrží

- Jestliže $\mu > D$ buněk bude přibývat
 $\mu < D$ buněk bude ubývat
 $\mu = D$ počet buněk bude téměř konstantní

Růst a množení v podmínkách kontinuální kultivace - turbidostat

Vztah počtu buněk a koncentrace substrátu v průběhu růstu

Růst a množení v podmínkách kontinuální kultivace - turbidostat

- Kultivační nádoba je vybavena čidlem na měření hustoty populace
- Zředovací rychlost je nutná k udržení rovnovážného stavu – $D = \mu_{max}$
- Specifická růstová rychlost je maximální a nezávislá na změně koncentrace živiny
- V turbidostatu roste kultura v nadbytku živin a maximální μ

Růst a množení v podmínkách kontinuální kultivace - turbidostat

- Mezi růstem a spotřebou substrátu existuje vztah deklarující, že rychlost růstu je konstantním podílem rychlosti spotřeby substrátu

$$\frac{dx}{dt} = -Y \frac{ds}{dt}$$

kde x je koncentrace bakterií (sušina buněk na jednotku objemu) a Y je výtěžek. Pro jakékoliv období růstu platí

$$Y = \frac{\text{váha vzniklých bakterií}}{\text{váha použitého substrátu}} = - \frac{dx}{ds}$$

Růst a množení v podmínkách kontinuální kultivace - **chemostat**

- Specifická růstová rychlost (μ) není při kultivaci v chemostatu konstantou, ale proměnlivou veličinou, která je závislá na koncentraci limitující živiny

$$\mu = \mu_{\max} \frac{s}{K_s + s}$$

- Rychlost růstu je dána vztahem

$$\frac{dx}{dt} = \left(\mu_{\max} \frac{s}{K_s + s} - D \right) x$$

Růst a množení v podmínkách kontinuální kultivace - **chemostat**

- **Podmínka** - zředovací rychlost D musí být $0 < D < \mu_{\max}$
- Jedna z živin musí být limitující
- Pro koncentraci biomasy a koncentraci limitující živina platí bilanční rovnice
- Koncentraci biomasy (x) a koncentraci limitující živiny je možné stanovit jen pro případ ustáleného stavu